

ΤΜΗΜΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ & ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

«ΜΟΟCS ΚΑΙ Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ:
ΜΕΤΑΦΡΑΖΟΝΤΑΣ ΕΝΑ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ»

ΜΕΛΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ:

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ κος ΦΙΛΙΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ κος ΣΑΛΤΑΠΗΔΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΟΙΤΗΤΗ: ΦΤΙΑΡΑ ΕΛΛΗ (Α.Μ. Ξ2009097)

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2024

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	σ.3
ΓΕΝΙΚΑ	σ.3
ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ	σ.3
ΔΟΜΗ	σ.3
ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΑ	σ.4
ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ	σ.15
ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ	σ.25
ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΗΣ ΕΝΤΟΛΗΣ	σ.25
ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΑΦΕΤΗΡΙΑΣ	σ.26
ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ ΛΥΣΕΩΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ	σ.28
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ (ΒΑΣΕΙ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΑΦΙΞΕΩΣ)	σ.32
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	σ.33

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΓΕΝΙΚΑ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία εκπονήθηκε για το Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας του Ιονίου Πανεπιστημίου. Η επιλογή τύπου εργασίας είναι μετάφραση διαδικτυακού κειμένου με σχολιασμό.

Το κείμενο που επιλέχθηκε προς μετάφραση στα ελληνικά (κείμενο-πηγή), είναι απόσπασμα από μία ακαδημαϊκή έρευνα γραμμένη στη γαλλική γλώσσα με τίτλο: «LES MOOCS : UN VERITABLE TSUNAMI DANS L'ENSEIGNEMENT ET L'APPRENTISSAGE DE LA TRADUCTION» [MOOCs: ένα πραγματικό τσουνάμι στη διδασκαλία και την εκμάθηση της μετάφρασης] της Δρ Ριμ Χάφεθ Ελμπακάρι [Dr. Rim Hafez ELBAKARY], Λέκτορα του Πανεπιστημίου της Αλεξάνδρειας. Η ακαδημαϊκή αυτή μελέτη ασχολείται με τα Μαζικά Ανοιχτά Διαδικτυακά Μαθήματα (MOOCs), και είναι δημοσιευμένη στο ηλεκτρονικό ακαδημαϊκό περιοδικό «Research in Language Teaching» απ' όπου και επιλέχθηκε μετά από έρευνα στο διαδίκτυο.

ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Στην παρούσα εργασία, για τον όρο Μαζικά Ανοιχτά Διαδικτυακά Μαθήματα χρησιμοποιείται το αγγλικό ακρωνύμιο MOOCs (MASSIVE OPEN ONLINE COURSES) καθώς είναι ευρέως διαδεδομένο, και χρησιμοποιείται ως αυτούσιο δάνειο (ορισμός: «η μεταφορά της λέξης ή της έκφρασης από το πρωτότυπο στο μετάφρασμα χωρίς καμία αλλαγή» Γραμμενίδης και συν., 2015, σ.47) σε αντίστοιχα κείμενα της ελληνικής γλώσσας (ενδεικτικά βλ.: <https://eeyem.eap.gr/mooc/>)

Το πρωτότυπο κείμενο δεν μεταφράστηκε αυτούσιο, λόγω του ορίου λέξεων που επιβάλλεται από τον «Κανονισμό για την εκπόνηση της πτυχιακής εργασίας», συνεπώς το απόσπασμα που μεταφράζεται στην παρούσα εργασία επιλέχθηκε με γνώμονα το ότι εστιάζει περισσότερο στον ορισμό των MOOCs, στη φύση και την ιστορία τους.

Τα αποσιωπητικά (...) που εμφανίζονται σε συγκεκριμένα μέρη του μεταφράσματος και του κειμένου-αφετηρίας είναι σημεία στίξης τα οποία υποδεικνύουν σε ποια κομμάτια των κειμένων βρίσκονται αποσπάσματα του πρωτότυπου κειμένου τα οποία παραλήφθηκαν, για να τηρηθεί το επιτρεπόμενο όριο λέξεων, όπως επεξηγείται παραπάνω. Για τον ίδιο λόγο, και για να γίνει απλούστερη η μεταφραστική διαδικασία, δεν μεταφράστηκαν ούτε οι υποσημειώσεις. Αντ' αυτών, και όπου κρίθηκε χρήσιμο για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου-στόχου, ενσωματώθηκαν σύντομες επεξηγήσεις μέσα σε παρενθέσεις σε πλάγια γραφή. Κείμενο εντός παρενθέσεων που δεν είναι σε πλάγια γραφή, υποδηλώνει ότι αποτελεί κείμενο που υπήρχε και στο πρωτότυπο κείμενο και μεταφράστηκε κανονικά εντός παρενθέσεως, διατηρώντας τη μορφή του κειμένου-πηγή. Το ακέραιο πρωτότυπο κείμενο μπορεί να αναζητηθεί στο σύνδεσμο: https://ssl.journals.ekb.eg/article_200605_c900af825a76ed127ca1546bd3feb00e.pdf Η μορφή του κειμένου-αφετηρίας διατηρήθηκε, στο μέτρο του δυνατού, και στο μετάφρασμα, για να είναι τα δύο κείμενα όσο γίνεται παρόμοια και στη μορφή.

ΔΟΜΗ

Όσον αφορά τη δομή της εργασίας, στο κομμάτι που ακολουθεί παρατίθεται το μετάφρασμα, και στη συνέχεια το αντίστοιχο πρωτότυπο κείμενο. Έπεται ο σχολιασμός ο οποίος περιλαμβάνει επεξήγηση της μεταφραστικής εντολής, ανάλυση του κειμένου αφετηρίας, παρουσίαση διάφορων προβλημάτων που παρουσιάστηκαν κατά τη μεταφραστική διαδικασία, καθώς και τεκμηρίωση των λύσεων που επιλέχθηκαν γι'αυτά. Τέλος αξιολογείται η ποιότητα της μετάφρασης, με άξονα το μετάφρασμα. Η εργασία κλείνει με την παράθεση των βιβλιογραφικών αναφορών, όπου καταγράφονται αναλυτικά οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΑ

«ΜΟΟCS: ΕΝΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΤΣΟΥΝΑΜΙ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ»

Δρ Ριμ Χάφεθ ΕΛΜΠΑΚΑΡΙ

Λέκτορας

Τμήμα Εφαρμοσμένων Γλωσσών, Σχολή Γραμμάτων - Πανεπιστήμιο Αλεξάνδρειας

Έρευνα στη Διδασκαλία της Γλώσσας, Τόμος 2: Οκτώβριος 2021 Τεύχος Νο 17

- **Εισαγωγή:**

Η ψηφιακή τεχνολογία σήμερα είναι ένα πραγματικό τσουνάμι που εδώ και κάποιες δεκαετίες δεν έχει σταματήσει να σαρώνει τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, και όλη η επιρροή και η δύναμη της καινοτομίας της έχει τεθεί στην υπηρεσία ενός στόχου: την αναδιοργάνωση της εκπαίδευσης!

Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές, τα tablets, τα smartphone αλλά και οι ψηφιακές παροχές των πανεπιστημίων, τα εργαστήρια ψηφιακών εργαλείων (fab lab), η ανεστραμμένη τάξη (flipped classroom), και τα ΜΟΟCS, συντομογραφία της αγγλικής φράσης Massive Open Online Courses (*Μαζικά ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα*), είναι, μεταξύ άλλων, προειδοποιητικά σημάδια της ψηφιακής αυτής επανάστασης που έχει επηρεάσει έντονα τον εκπαιδευτικό τομέα, όπως και όλους τους υπόλοιπους τομείς της ζωής μας. Συνεπώς, η αναθεώρηση της οργάνωσης του εκπαιδευτικού συστήματος είναι απαραίτητη, έτσι ώστε η ψηφιακή τεχνολογία να υπάγεται στην υπηρεσία της εκπαίδευσης.

Εδώ να προσθέσουμε επίσης ότι η υγειονομική κρίση που προκλήθηκε από τον Covid-19 και οι περίοδοι εγκλεισμού που βίωσε ο κόσμος για περισσότερο από ένα χρόνο έχουν επιταχύνει προϋπάρχουσες τάσεις και έχουν οδηγήσει στην εμφάνιση νέων προοπτικών στον τομέα της εκπαίδευσης. Η πανδημία ανάγκασε την ακαδημαϊκή κοινότητα σε όλο τον κόσμο να αναζητήσει νέες μεθόδους διδασκαλίας και εκμάθησης, συμπεριλαμβανομένης της εξ' αποστάσεως διαδικτυακής εκπαίδευσης.

Τα ΜΟΟCS, συντομογραφία του όρου Massive Open Online Courses, είναι μία από τις πιο δημοφιλείς τεχνολογίες στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, που επιτρέπει σε απεριόριστο αριθμό ατόμων να έχουν πρόσβαση, μέσω του Διαδικτύου, σε μαθήματα δωρεάν και ανοιχτά σε όλους. Συνεπώς, εφόσον τα ΜΟΟCS έχουν επηρεάσει σημαντικά τις πρακτικές διδασκαλίας σε διάφορους κλάδους, γιατί να μην γίνει το ίδιο και στη διδασκαλία της μετάφρασης και την εκπαίδευση μελλοντικών μεταφραστών;

Συγκεκριμένα, καθώς έχω η ίδια παρακολουθήσει πολλές εκπαιδεύσεις πάνω στο αντικείμενο της δημιουργίας και του σχεδιασμού ΜΟΟCS, και καθώς έχω την ιδιότητα της εκπαιδευτριας εκπαιδευτών από την Ένωση Γαλλόφωνων Πανεπιστημίων (AUF) στη δημιουργία και το σχεδιασμό των ΜΟΟCS, ήθελα να μοιραστώ την εμπειρία μου στον τομέα των ΤΠΕ (*συντομογραφία της φράσης Τεχνολογία της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση*), η οποία ξεκίνησε πριν από αρκετά χρόνια, με όλους όσους ενδιαφέρονται για αυτόν τον τομέα. Θα ήθελα επίσης να προσθέσω ότι καθώς και η ίδια διδάσκω μετάφραση, και διεξάγω έρευνα στον τομέα αυτό, πάντα επιθυμούσα να βρω εκπαιδευτικά προγράμματα πάνω στη μετάφραση, τα οποία θα μπορούσε κάποιος να παρακολουθήσει μέσω διαδικτύου, όπως γίνεται για πολλές άλλες ειδικότητες, ή μεταπτυχιακά προγράμματα που προσφέρονται από γνωστά Ινστιτούτα της Γαλλίας, της Ελβετίας ή του Καναδά, τα οποία θα μπορούσαν να ολοκληρωθούν εξ αποστάσεως, και κατά συνέπεια θα μπορούσαν να απαλλάξουν μεγάλο αριθμό φοιτητών ή ερευνητών από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν κατά τη διάρκεια της διαμονής τους στο εξωτερικό. Ωστόσο, μέχρι στιγμής και παρά την κατάσταση που έχει δημιουργηθεί από τον Covid-19, η οποία έχει αναγκάσει πολλά ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης να μεταφέρουν τη διδασκαλία τους στο διαδίκτυο, η μετάφραση παραμένει ένας κλάδος που δεν προσφέρεται εξ' αποστάσεως σε φοιτητές απ' όλο τον κόσμο, ούτε σε πλατφόρμες διδασκαλίας ούτε με τη μορφή σχετικών ΜΟΟCS. Διαδικτυακά μαθήματα μετάφρασης συναντούμε μόνο σε εκπαιδευτικά ιδρύματα και μεταφραστικές σχολές, σε συγκεκριμένες χώρες, τα οποία απευθύνονται αποκλειστικά σε φοιτητές που έχουν εγγραφεί σε αυτά τα ιδρύματα και παρακολουθούσαν δια ζώσης μαθήματα, τα οποία όμως έπρεπε να παρακολουθήσουν διαδικτυακά λόγω της πανδημίας του κορονοϊού.

Ωστόσο, ο κύριος λόγος που με ώθησε να διεξάγω αυτή τη μελέτη σχετικά με τη δημιουργία ενός ΜΟΟC αφιερωμένου στη διδασκαλία και την εκμάθηση της μετάφρασης, έγκειται ουσιαστικά στις μεταφραστικές δυσκολίες που παρατηρώ στους προπτυχιακούς φοιτητές μου, κατά τη διάρκεια διαφόρων μαθημάτων μετάφρασης που διδάσκω στο Τμήμα Εφαρμοσμένων Γλωσσών της Σχολής Γραμμάτων, και τα λάθη που

παρουσιάζονται στις μεταφραστικές τους εργασίες. Οι δυσκολίες αυτές που παρατηρούνται, και τα λάθη που γίνονται από τους μαθητές, οφείλονται κυρίως στο μαθησιακό περιβάλλον που δεν επιτρέπει το σχεδιασμό αρκετών δραστηριοτήτων εκμάθησης χάρη στις οποίες οι μαθητευόμενοι αυτοί μεταφραστές θα μπορούσαν να αποκτήσουν τις απαραίτητες δεξιότητες για να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες που συναντούν κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσής τους, ή αργότερα, όταν θα ασκούν το επάγγελμα του μεταφραστή.

Αυτές οι δραστηριότητες εκμάθησης θα μπορούσαν να είναι δραστηριότητες προσομοίωσης, σενάρια πραγματικών καταστάσεων, ασκήσεις αυτοαξιολόγησης και αξιολογήσεις από συμφοιτητές, σχολιασμός από τον καθηγητή πάνω στην εργασία που παρουσιάζει ο κάθε μαθητής και διάφορες άλλες δραστηριότητες που θα συζητηθούν για το μοντέλο ΜΟΟC που θα παρουσιάσουμε. Από την άλλη, για να πραγματοποιηθεί αυτό το είδος μαθησιακών δραστηριοτήτων, θα πρέπει ο χρόνος που δίνεται στους μαθητές σε αυτό το περιβάλλον να είναι επαρκής, η διάρκεια του μαθήματος να προσαρμόζεται σε αυτού του είδους τις ασκήσεις, ο αριθμός των φοιτητών να είναι σχετικά περιορισμένος, έτσι ώστε κάθε μαθητής να μπορεί να επωφεληθεί από την υποστήριξη και την εξατομικευμένη παρακολούθηση. Επίσης θα πρέπει ο ρόλος του διδάσκοντα να αλλάξει και αντί να επαναλαμβάνει απλώς τη διδακτική ύλη, να διορθώνει, να δέχεται και να αξιολογεί την απόδοση των μαθητών, θα πρέπει να προάγει τη μάθηση, να διαχειρίζεται τις γνώσεις και να συντονίζει την έρευνα. Η ιδέα του να εκπαιδεύονται μαθητές για να λαμβάνουν γνώσεις και δεξιότητες δεν είναι πλέον αρκετή σήμερα, πρέπει να εκπαιδεύονται ώστε να μπορούν και να συμμετέχουν ενεργά στην κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης. Οι μαθητές πρέπει να μάθουν πώς να αναζητούν και να ανακαλύπτουν μόνοι τους την ευχαρίστηση της ανακάλυψης. Με αυτή την έννοια, η διδασκαλία μέσω ΜΟΟCs θα επιτρέψει το σχεδιασμό μαθησιακών καταστάσεων στις οποίες οι φοιτητές μαθαίνουν να αντιμετωπίζουν αυτές τις δυσκολίες, να τις αναγνωρίζουν και να τις επιλύουν. Επιπλέον, η διδασκαλία της μετάφρασης μέσω ΜΟΟCs θα επιτρέψει την εξατομίκευση της μάθησης, έτσι ώστε κάθε φοιτητής να μπορεί να βρει μια μαθησιακή καθοδήγηση και μία συνέχεια, προσαρμοσμένες στις μαθησιακές του ικανότητες και προπάντων μια μέθοδο αξιολόγησης που να μπορεί να τον κατευθύνει και να τον καθοδηγήσει. Το αντικείμενο αυτής της μελέτης λοιπόν, είναι να προτείνει ένα μοντέλο ΜΟΟC αφιερωμένο στη διδασκαλία της μετάφρασης, προκειμένου να καλυφθεί αυτό το κενό που έχουμε εντοπίσει στον αριθμό των ΜΟΟCs που είναι αφιερωμένα σε αυτόν τον κλάδο και προκειμένου να επιλυθούν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μαθητές στην κλασική, δια ζώσης, διδασκαλία της μετάφρασης.

Προτού προτείνουμε όμως κάποιο ΜΟΟC, ας ξεκινήσουμε κάνοντας μια σύντομη επισκόπηση πάνω στα ΜΟΟCs, στους ορισμούς τους, στη δημιουργία τους και στην εξέλιξή τους. Στη συνέχεια, θα εξετάσουμε το ρόλο τους στη διδασκαλία και τις σημαντικές αλλαγές που έχουν επιφέρει στις διδακτικές πρακτικές. Θα κάνουμε μια επισκόπηση των ΜΟΟCs που υπάρχουν ήδη και θα αναλύσουμε τα ΜΟΟCs που είναι αφιερωμένα στη μετάφραση, και τέλος θα παρουσιάσουμε το ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν στη διδασκαλία της μετάφρασης για να καταλήξουμε σε ένα μοντέλο ΜΟΟCs που θα μπορούσε αφενός να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις ερευνητών και σπουδαστών που ενδιαφέρονται για τη μετάφραση, και αφετέρου να επιλύσει προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μαθητευόμενοι μεταφραστές στη λεγόμενη κλασική ή παραδοσιακή διδασκαλία της μετάφρασης.

1. Ορισμός των ΜΟΟCs:

Έχουν γίνει αρκετές προτάσεις για τη μετάφραση του ακρωνύμιου ΜΟΟC στα γαλλικά: ο Ζορζ-Λουί Μπαρόν πρότεινε το AMOR, ακρωνύμιο της φράσης *Apprentissage Massivement Ouvert en Réseau* (*Μάθηση Μαζικά Ανοικτή στο Διαδίκτυο*), ο Ζαν-Μισέλ Σαλαούν, από την πλευρά του πρότεινε το COOPT για το *Cours Ouverts pour Tous* (*Μαθήματα Ανοικτά για Όλους*). Ωστόσο, δεδομένης της εξάπλωσης και της ταχείας υιοθέτησης του όρου ΜΟΟC στο κοινό λεξιλόγιο, ο Ζαν-Μαρί Γκιγιότ, θεώρησε ότι είναι καλύτερο να διατηρηθεί το αγγλικό ακρωνύμιο

MOOC (Massive Open Online Courses), το οποίο στα γαλλικά έγινε CLOM (Cours en Ligne Ouverts et Massifs: *Μαθήματα στο Διαδίκτυο Ανοιχτά και Μαζικά*) ή στα αραβικά *الالكترونية التعليمية رات المقر المصذر مفتوحة*. Στην πραγματικότητα, όποιο ακρωνύμιο και αν επιλεγεί, τα MOOCs είναι, όπως υποδηλώνει και το όνομά τους σε διαφορετικές γλώσσες, μαζικά μαθήματα, διαδικτυακά και ανοιχτά σε έναν μεγάλο αριθμό χρηστών, που ανήκουν σε διαφορετικές ηλικιακές ομάδες και διαφορετικές ειδικότητες. Αλλά τι σημαίνει κάθε ένα από τα επίθετα ή τα ουσιαστικά που συνδέονται με αυτά τα μαθήματα;

Πρώτα απ' όλα, το MOOC ονομάζεται «μαζικό», διότι καθώς δεν υπάρχουν προϋποθέσεις, ο αριθμός των εγγεγραμμένων είναι κάθε φορά πολύ μεγάλος. Ορισμένα MOOCs, τα παρακολουθούν δεκάδες ή εκατοντάδες χιλιάδες άτομα. Ως εκ τούτου, το μάθημα ονομάζεται μαζικό, καθώς παρακολουθείται από πολύ μεγαλύτερο αριθμό ατόμων απ' ό,τι αν δινόταν, εντός των τειχών ενός πανεπιστημίου ή ενός σχολείου. Ωστόσο, πρέπει να διευκρινίσουμε ότι η εγγραφή σε ένα MOOC δεν σημαίνει απαραίτητα ότι ο κάθε συμμετέχων θα το παρακολουθήσει μέχρι τέλους, δεδομένου ότι ένας σημαντικός αριθμός εγγεγραμμένων το εγκαταλείπουν στα μισά του δρόμου λόγω έλλειψης χρόνου ή ενθουσιασμού ή και λόγω έλλειψης απαραίτητων δεξιοτήτων.

Το MOOC ονομάζεται επίσης ανοιχτό, διότι η εγγραφή είναι δωρεάν, ανοικτή σε κάθε κοινό χωρίς αυτό να προϋποθέτει προηγούμενη εγγραφή σε πανεπιστήμιο ή κάποιο προϋπάρχον επίπεδο σπουδών ή οποιαδήποτε προηγούμενη επαγγελματική εμπειρία.

Τέλος, το MOOC διεξάγεται online, δηλαδή διαδικτυακά, κοινώς όλα τα μαθήματα και οι ασκήσεις πραγματοποιούνται μέσω διαδικτύου. Αυτό δεν έχει να κάνει μόνο με το ανέβασμα του περιεχομένου του μαθήματος στο διαδίκτυο, αλλά περισσότερο με το να πραγματοποιηθούν οι ασκήσεις, οι εργασίες και μερικές φορές ακόμα και οι εξετάσεις στο διαδίκτυο. Μπορούμε να παρακολουθήσουμε το μάθημα από οποιαδήποτε τοποθεσία, αρκεί μόνο να έχουμε σύνδεση στο διαδίκτυο.

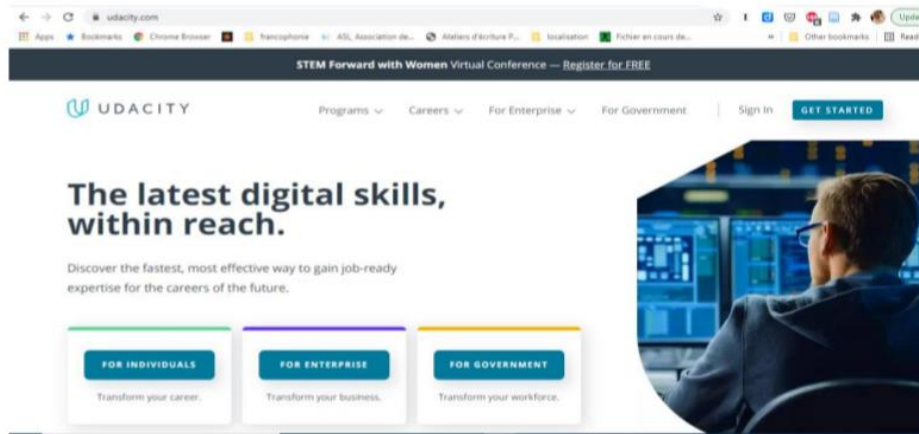
Συνοψίζοντας, μπορούμε να πούμε, ότι σε ένα MOOC, η εκπαίδευση είναι διαθέσιμη, όχι σε μερικές δεκάδες μαθητών ενός εκπαιδευτικού ιδρύματος, αλλά σε φοιτητές από όλο τον κόσμο. Σε ένα MOOC, η εγγραφή των σπουδαστών είναι δωρεάν και δεν υπάρχουν προϋποθέσεις. Σε ένα MOOC, το γεγονός ότι τα μαθήματα είναι ανοιχτά στο ευρύ κοινό σημαίνει ότι όταν κάποιος κάνει μια ερώτηση στο φόρουμ που είναι ενσωματωμένο στο μάθημα, δεν απευθύνεται μόνο στους διδάσκοντες, αλλά σε όλους εκείνους που, σε όποιο μέρος του κόσμου και αν βρίσκονται, παρακολουθούν το μάθημα ταυτόχρονα με αυτόν. Αυτό δημιουργεί μια νέα αυτονομία, καθώς ο μαθητής δεν αλληλεπιδρά μόνο με τον διδάσκοντα, αλλά οι μαθητές αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, μπορούν να βοηθήσουν ο ένας τον άλλον, να ανταλλάξουν πληροφορίες για τις ενότητες που πρέπει να παρακολουθήσουν, τις ασκήσεις που πρέπει να κάνουν, να «χτίσουν» το πρόγραμμα σπουδών τους με τους συμμαθητές τους. Το MOOC μας εισάγει έτσι σε μια λογική οικοδόμησης συλλογικής γνώσης και όχι σε μια απλή μετάδοση πληροφοριών ή γνώσεων.

.....

3. Δημιουργία και εξέλιξη των MOOCs:

Πότε και πώς δημιουργήθηκαν τα MOOCs; Στην ουσία, τα MOOCs είναι μία από τις πολλές μεθόδους εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και χρήσης των ΤΠΕ (Τεχνολογία της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας). Πρωτοεμφανίστηκαν στις Ηνωμένες Πολιτείες, γύρω στο έτος 2011, όταν ο Σεμπάστιαν Θρουν, καθηγητής στο Αμερικανικό Πανεπιστήμιο του Στάνφορντ, ανέβασε στο διαδίκτυο ένα μάθημα αφιερωμένο στην τεχνητή νοημοσύνη, ειδικά σχεδιασμένο για την ιστοσελίδα του Πανεπιστημίου. Μόλις το μάθημα έγινε προσβάσιμο στο διαδίκτυο, 160.000 άτομα από σχεδόν 190 διαφορετικές χώρες δήλωσαν συμμετοχή, 20.000 από τα οποία κατάφεραν να το παρακολουθήσουν ολόκληρο. Το γεγονός αυτό θεωρείται ορόσημο στην εξ αποστάσεως

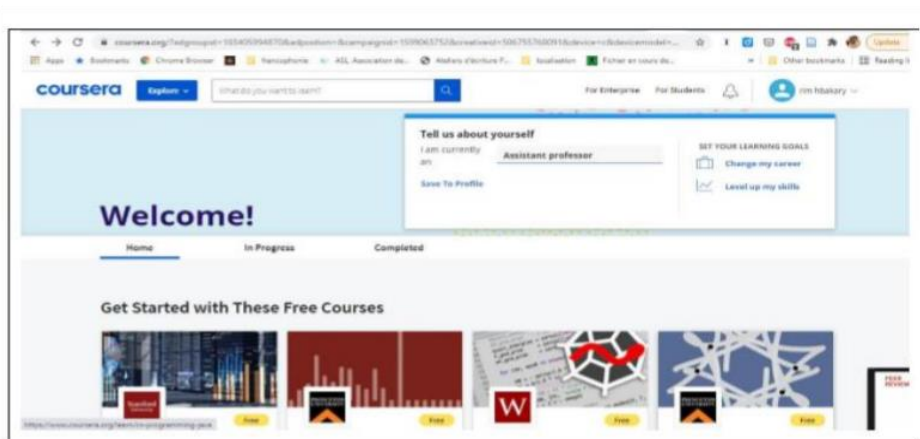
εκπαίδευση, καθώς αυτή η επιτυχία ωθεί τον Σεμπάστιαν Θρουν να δημιουργήσει τη δική του νεοσύστατη Udacity (ηλεκτρονική εκπαιδευτική πλατφόρμα που προσφέρει Μαζικά Ανοιχτά Διαδικτυακά μαθήματα), η οποία σε λιγότερο από ένα χρόνο προσέλκυσε περισσότερους από 400.000 εγγεγραμμένους, ενώ σήμερα έχει φτάσει να μετρά 1,6 εκατομμύρια εγγεγραμμένων σε περίπου 125 μαθήματα.

Εικόνα (4)

Ηλεκτρονικό περιβάλλον πλατφόρμας UDACITY

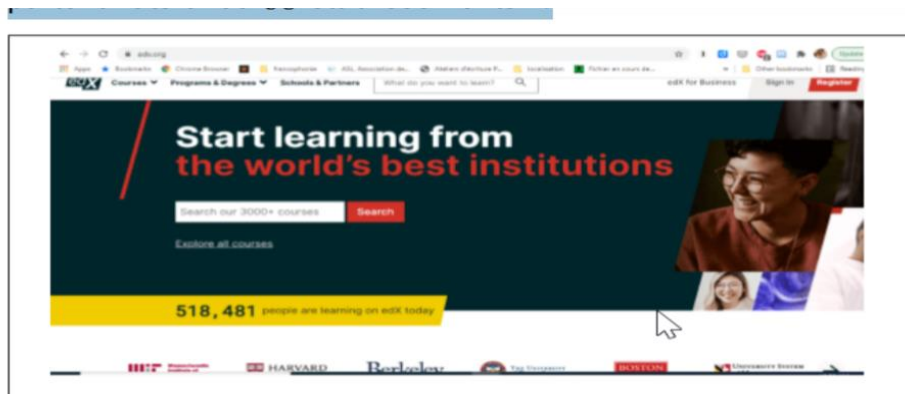
Δύο μήνες αργότερα, η Δάφνη Κόλερ και ο Άντριου Ινγκ ίδρυσαν το Coursera, μία από τις πρώτες και πιο διάσημες αμερικανικές πλατφόρμες, η οποία έχει ξεπεράσει τα 16 εκατομμύρια εγγεγραμμένων και προσφέρει περίπου 1500 μαθήματα, τα οποία παραδίδονται από 134 φημισμένα ακαδημαϊκά ιδρύματα .

Εικόνα (5)

Ηλεκτρονικό περιβάλλον πλατφόρμας Coursera

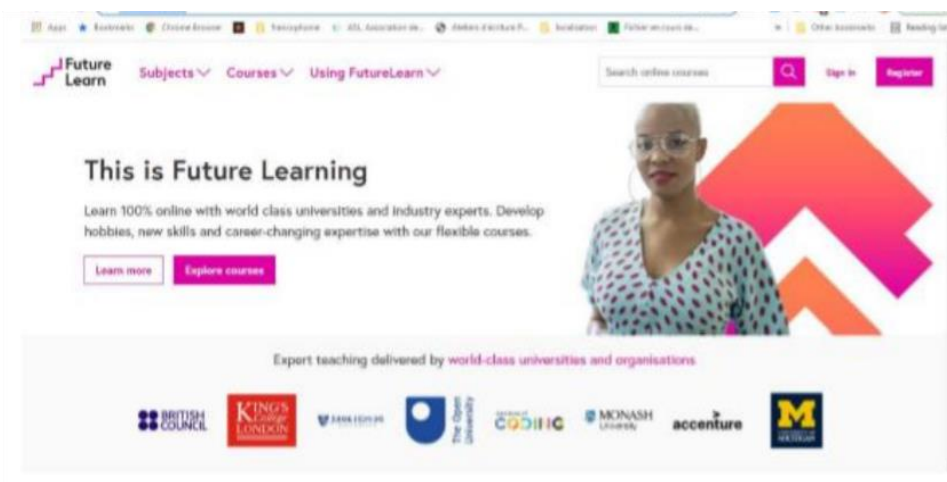
Τον Μάιο του 2012, το Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ, σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Τεχνολογίας της Μασαχουσέτης (MIT), εγκαινίασε την του πρώτη πλατφόρμα για MOOCs, την EdX, η οποία έχει πλέον γίνει πολύ γνωστή, και μετρά 4 εκατομμύρια χρήστες , 650 μαθήματα και συνεργασίες με 68 ιδρύματα.

Εικόνα (6)

Ηλεκτρονικό περιβάλλον πλατφόρμας EdX

Οι ανταγωνιστές πολλαπλασιάστηκαν, και το Ηνωμένο Βασίλειο άδραξε επίσης την ευκαιρία, δημιουργώντας την πλατφόρμα FutureLearn, η οποία προσφέρει 214 διαδικτυακά μαθήματα, μετρά 108 συνεργάτες και σχεδόν 5 εκατομμύρια εγγεγραμμένων.

Εικόνα (7)

Ηλεκτρονικό περιβάλλον πλατφόρμας FutureLearn

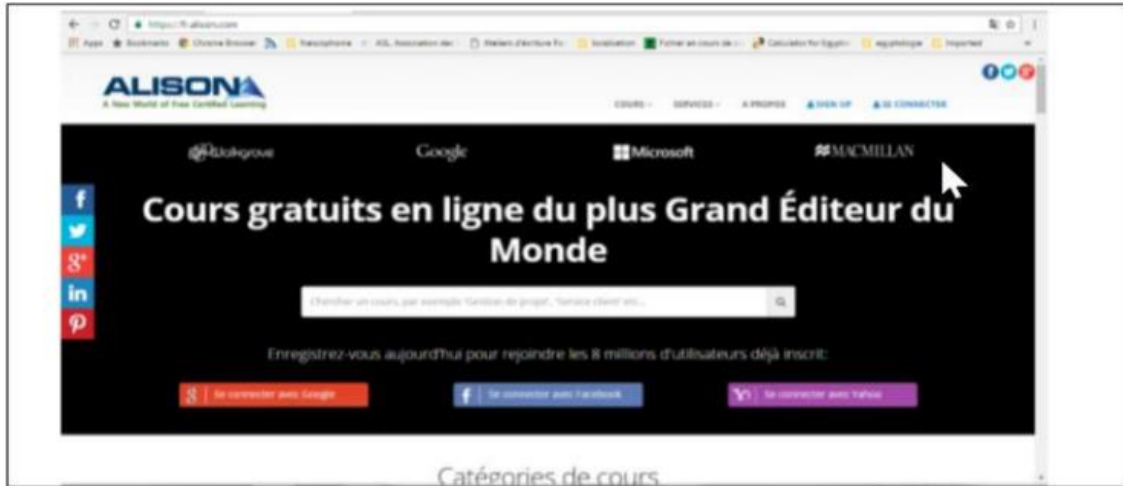
Η Γαλλία με τη σειρά της, ακολουθώντας την ίδια πορεία, εγκαινίασε την πλατφόρμα FUN, ακρωνύμιο της φράσης France Université Numérique (Γαλλία Ψηφιακό Πανεπιστήμιο), η οποία μετρά 50 συνεργάτες στη Γαλλία και σε όλο τον κόσμο, 1 εκατομμύριο εγγραφές και 150 διαθέσιμα μαθήματα.

Εικόνα (8)

Ηλεκτρονικό περιβάλλον πλατφόρμας FUN

Αποβλέποντας σε ένα ευρύτερο κοινό, κάποιες πλατφόρμες έχουν φτάσει στο σημείο να παραδίδουν κάποια από τα ΜΟΟCS τους σε γλώσσες άλλες, εκτός της αγγλικής, όπως η ιρλανδική πλατφόρμα ALISON, η οποία πρόσφατα παρουσίασε ένα από τα ΜΟΟCS της πάνω στη διαχείριση έργου, στην αραβική γλώσσα. Το Coursera επίσης, προσφέρει ποικιλία στις επιλογές του, με μαθήματα σε 11 διαφορετικές γλώσσες, συμπεριλαμβανομένων των αραβικών. Στην πραγματικότητα, αυτές οι πλατφόρμες, καθώς και οι εταιρείες που τις χρηματοδοτούν, έχουν συνειδητοποιήσει ότι η αραβική είναι μια γλώσσα που αρχίζει να επιβάλλεται παγκοσμίως και ότι, από οικονομικής άποψης, τα έσοδά τους θα αυξηθούν εάν αυξηθεί ο αριθμός των ΜΟΟCS που προσφέρονται στα αραβικά.

Εικόνα (9)

Ηλεκτρονικό περιβάλλον πλατφόρμας Alison

.....

5. Τα ΜΟΟCS και η εξέλιξη των διδακτικών πρακτικών:

Τα ΜΟΟCS έχουν επηρεάσει έντονα τις εκπαιδευτικές πρακτικές, ειδικά στον αραβικό κόσμο όπου οι διαλέξεις υπερисχύουν περισσότερο απ' ό,τι σε όλο τον υπόλοιπο κόσμο, όπου η φυσική τάξη και το αμφιθέατρο εξακολουθούν να θεωρούνται το ιδανικό μέρος για τη μετάδοση της γνώσης, όπου ο καθηγητής εξακολουθεί λίγο-πολύ να θεωρείται βασικός κάτοχος γνώσεων, όπου η τεχνολογία που χρησιμοποιείται στα περισσότερα δημόσια αιγυπτιακά πανεπιστήμια περιορίζεται στον προβολέα βίντεο και στο λευκό πίνακα. Γενικά, μόνο στα ιδιωτικά πανεπιστήμια χρησιμοποιούνται περισσότερα τεχνολογικά μέσα, όπως διαδραστικοί πίνακες, Wi-Fi και πλατφόρμες εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Πώς μπορεί λοιπόν να αλλάξει αυτό το σύστημα, που εδώ και πολύ καιρό είναι παγιωμένο περισσότερο στα ανθρώπινα μυαλά παρά στα εκπαιδευτικά συστήματα; Και ποιες διαφορές θα μπορούσαν να εντοπιστούν ανάμεσα στην παραδοσιακή διδασκαλία και στη διδασκαλία μέσω ΜΟΟCS;

Κατά κύριο λόγο, σε ένα λεγόμενο κλασικό μάθημα, ο διδάσκων είναι μόνος απέναντι στους μαθητές του. Επίσης είναι ο μοναδικός που αποφασίζει και έχει την ευθύνη της ύλης που παραδίδει στους μαθητές του. Απεναντίας, σε ένα ΜΟΟC, μια ολόκληρη ομάδα ανθρώπων κινητοποιείται για να εγγυηθεί την επιτυχία του μαθήματος. Συνεπώς, σε ένα ΜΟΟC, χρειάζεται απαραίτητα προσωπικό υποστήριξης. Με άλλα λόγια, χρειάζονται ειδικευμένοι τεχνικοί να βιντεοσκοπούν τις παραδόσεις, να τις επεξεργάζονται και να τις ανεβάζουν στο διαδίκτυο. Η αξιολόγηση στη λεγόμενη κλασική εκπαίδευση μπορεί να γίνει σε χαρτί και να διορθωθεί από ανθρώπους. Σε ένα ΜΟΟC, συνήθως, οι αξιολογήσεις πραγματοποιούνται μέσω ασκήσεων στο διαδίκτυο, οι οποίες έχουν τη

μορφή ερωτηματολογίων πολλαπλών επιλογών, πράγμα που γεννά καινούριους προβληματισμούς, και για το περιεχόμενο και για τη μορφή τους.

Το τελευταίο σημείο που πρέπει να αναφέρουμε, είναι ότι τα περισσότερα ΜΟΟCs οργανώνονται και εξελίσσονται σύμφωνα με ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα, που καθορίζεται εκ των προτέρων, και οι εργασίες που ζητούνται κάθε βδομάδα πρέπει να αξιολογούνται σωστά, διαφορετικά υπάρχει κίνδυνος να αποθαρρυνθούν οι πιο συνεπείς συμμετέχοντες και να αυξηθεί το ποσοστό εγκατάλειψης. Σε ένα λεγόμενο κλασικό μάθημα, οι περισσότεροι διδάσκοντες συνήθως δεν παραδίδουν στην αρχή του εξαμήνου, πλάνο μαθημάτων με αυστηρό πρόγραμμα εξέλιξης. Ο εκπαιδευτικός αξιολογεί την πρόοδο κατά προσέγγιση και προσαρμόζει το πρόγραμμα κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, ανάλογα με τις αντιδράσεις των μαθητών.

Συνεπώς, ένα ΜΟΟC είναι ένα έργο που απαιτεί τη συγκέντρωση πολύ διαφορετικών ικανοτήτων. Όπως κάθε ομαδικό έργο, πρέπει να συντονίζεται και να εποπτεύεται. Κοινώς, χρειάζεται έναν διαχειριστή έργου που θα διασφαλίσει την πρόοδό του και μια ομάδα που θα εγγυηθεί την επιβίωσή του.

6. Ένα ΜΟΟC με θέμα τη μετάφραση «Initiation à la Traduction Fr-Ar-Fr» (INTRA) («Εισαγωγή στη μετάφραση Γαλλικά-Αραβικά-Γαλλικά»):

Όπως προαναφέρθηκε, και μέσω της έρευνας που διεξάγαμε στο Διαδίκτυο με σκοπό να μάθουμε αν υπάρχουν ΜΟΟCs αφιερωμένα στη μετάφραση, μπορέσαμε να διαπιστώσουμε ότι δεν υπάρχουν ΜΟΟCs αφιερωμένα στη διδασκαλία ή την εκμάθηση της μετάφρασης ούτε στο δυτικό ούτε και στον αραβικό κόσμο. Το μόνο ΜΟΟC που μπορέσαμε να βρούμε σχετικό με μετάφραση είναι ένα ΜΟΟC ονόματι «Η πορεία των μεταφραστικών σπουδών» (Parcours de Traductologie) το οποίο δημιουργήθηκε το 2013 από το ψηφιακό κέντρο του Institut du Tout Monde (ITM) («Ινστιτούτο του όλου κόσμου») και είναι αφιερωμένο στη μελέτη της ιστορικής πορείας των μεταφραστικών σπουδών, των θεωριών και της πρακτικής της μετάφρασης. Αρχικά προήλθε από συνεργασία του ITM με τη SoFT (Société française de traductologie: Γαλλική Εταιρεία Μεταφραστικών Σπουδών) και το πρώτο Παγκόσμιο Συνέδριο μεταφραστικών σπουδών που πραγματοποιήθηκε από τις 10 έως τις 14 Απριλίου 2017 στο Πανεπιστήμιο της Ναντέρ.

Το ΜΟΟC αυτό έχει πολλαπλούς στόχους: να παρέχει ένα ποιοτικό ψηφιακό εργαλείο αφιερωμένο στις μεταφραστικές σπουδές και στη μελέτη μεταφραστικών πρακτικών, να αποτελέσει πλατφόρμα αναφοράς για τη διάδοση της έρευνας πάνω στις μεταφραστικές σπουδές, να ιδρύσει σε συνεργασία με τη SoFT ένα παιδαγωγικό σώμα ερευνητικών αρχείων. Επομένως, σύμφωνα με τους προαναφερθέντες στόχους, αυτό το ΜΟΟC δεν προσφέρει διαδικτυακά μαθήματα μετάφρασης ή μεταφραστική κατάρτιση, αλλά συγκεντρώνει όλες τις διαλέξεις που πραγματοποιήθηκαν στις συνόδους ολομέλειας του πρώτου Παγκόσμιου Συνεδρίου Μεταφραστικών Σπουδών. Είναι ένα ΜΟΟC που προς το παρόν, θεωρείται ένα είδος «αρχείου».

Σε αντίθεση με το ΜΟΟC «Parcours de Traductologie», το ΜΟΟC που προσφέρουμε εμείς είναι αφιερωμένο στη διδασκαλία και την εκμάθηση της μετάφρασης και είναι πιο αποτελεσματικό από ένα κλασικό μάθημα μετάφρασης. Το κλασικό είδος μαθήματος, που συνήθως έχει τη μορφή πανεπιστημιακής διάλεξης, επικεντρώνεται περισσότερο στον διδάσκοντα και τη μετάδοση των γνώσεων του, και όχι στο διάλογο μεταξύ των μαθητών. Επίσης ο διδάσκων μεταδίδει μονομερώς τις γνώσεις του, και προτείνει περισσότερες λύσεις απ' ότι οι μαθητές. Συνεπώς, η απαίτηση για δημιουργία ενός ΜΟΟC αφιερωμένου στη μετάφραση υπάρχει δεδομένου ότι δεν υπάρχει ΜΟΟC στον κόσμο γενικότερα και στον αραβικό κόσμο ειδικότερα, που να έχει ως αντικείμενο τη διδασκαλία και την εκμάθηση της μετάφρασης με πιο λειτουργικό τρόπο.

Το ΜΟΟC μας που έχει τίτλο «Εισαγωγή στη Μετάφραση Γαλλικά-Αραβικά-Γαλλικά» («Initiation à la Traduction Fr-Ar-Fr») και του οποίου το ακρωνύμιο είναι «INTRA» είναι ένα μείγμα δύο τύπων ΜΟΟCs ... καθώς υπάρχει και μετάδοση γνώσεων από τους διδάσκοντες αλλά και χτίσιμο γνώσεων από τους μαθητές μέσω των διαφόρων

δραστηριοτήτων εκμάθησης και των φόρουμ. Το ΜΟΟC μας είναι επίσης τύπου «Build», δηλαδή δίνει μεγαλύτερη βαρύτητα στις δραστηριότητες εκμάθησης και την αλληλεπίδραση μεταξύ των ίδιων των μαθητών αφενός, και μεταξύ των μαθητών και του καθηγητή αφετέρου.

Ο στόχος αυτού του ΜΟΟC είναι να εισαγάγει τους μαθητές ή όποιον ενδιαφέρεται για αυτόν τον τομέα, στη μετάφραση (Γαλλικά-Αραβικά-Γαλλικά), η οποία έχει υποστεί πολλές αλλαγές και έχει εξελιχθεί σημαντικά από την άφιξη των τεχνολογιών και των ψηφιακών μαζικών δεδομένων. Υπό αυτή την έννοια, είναι ένα ΜΟΟC που απευθύνεται σε ένα ευρύ κοινό, δηλαδή σε όλους εκείνους που επιθυμούν να γνωρίσουν καλύτερα τις βάσεις της μετάφρασης: σε φοιτητές εγγεγραμμένους σε πανεπιστημιακά προγράμματα μετάφρασης ή ξένων γλωσσών, σε καθηγητές ή επαγγελματίες που καλούνται να μεταφράσουν ή που ήδη μεταφράζουν, σε κριτικούς μετάφρασης, σε αναγνώστες και καθηγητές χειριστές μεταφρασμένων εγγράφων.

Αυτό το ΜΟΟC παρουσιάζει και στα αραβικά και στα γαλλικά, τις βασικές έννοιες της σημασίας και του νοήματος, καθώς και τα θεμελιώδη στοιχεία της διάρθρωσης κειμένων, όπως η πρόταση, το σύνταγμα και οι λεκτικές μονάδες, τα οποία βρίσκονται στο επίκεντρο των μεταφραστικών εργασιών. Το ΜΟΟC «INTRA» επίσης, συγκεντρώνει και ταξινομεί τα κύρια μεταφραστικά σφάλματα και προτείνει λύσεις σε αυτά. Όσοι ενδιαφέρονται για τη μετάφραση είτε λόγω της εργασίας τους είτε λόγω αντικειμένου σπουδών θα βρουν σε αυτό όλες τις χρήσιμες πληροφορίες που θα τους επιτρέψουν να κατανοήσουν καλύτερα τις προκλήσεις και τις απαιτήσεις του επαγγέλματος.

Για να συμμετάσχουν σε αυτό το ΜΟΟC, οι μαθητές θα πρέπει να πληρούν κάποιες προϋποθέσεις, εκ των οποίων κάποιες υποχρεωτικές και κάποιες συμπληρωματικές. Μεταξύ των υποχρεωτικών προϋποθέσεων, μπορούμε να αναφέρουμε: την τέλεια γνώση της μητρικής γλώσσας (αραβικά) και μια καλή γνώση της γαλλικής γλώσσας (γραμματική, γραπτά, προφορικά), βασικές λεξιλογικές γνώσεις και στις δύο γλώσσες, ένα πλούσιο και ποικίλο λεξιλόγιο, και επαρκή γνώση συνωνύμων. Συμπληρωματικές προϋποθέσεις που θα εκτιμηθούν ιδιαίτερα είναι: εξοικείωση με τις λεπτές σημασιολογικές έννοιες στις δύο γλώσσες, καλού επιπέδου γενικές γνώσεις και μια καλή γνώση χειρισμού εργαλείων γραφείου και εργαλείων υποβοήθησης μετάφρασης.

Το ΜΟΟC αυτό θα ενδιαφέρει ένα ευρύ κοινό, επειδή η κατάρτιση που προσφέρει είναι δωρεάν σε σύγκριση με τα δίδακτρα σε πανεπιστήμια και άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα που παρέχουν σπουδές και εκπαιδευτικά προγράμματα στη μετάφραση με δια ζώσης μαθήματα. Τα μόνα έξοδα που θα κληθούν να πληρώσουν οι σπουδαστές θα είναι η σύνδεση στο διαδίκτυο και ένα ποσό για την απόκτηση μιας πτυχιακής πιστοποίησης. Όσον αφορά τον υλικό σχεδιασμό, ο σπουδαστής θα πρέπει να έχει εφοδιαστεί μόνο με έναν υπολογιστή και μια καλή σύνδεση στο διαδίκτυο για να διασφαλίσει τις σπουδές του. Η προτεινόμενη εκπαίδευση σε αυτό το ΜΟΟC θα γίνει μέσω εργασιών όπου οι σπουδαστές θα μετρήσουν την αξία και το ενδιαφέρον της εκπαίδευσής τους στη μετάφραση μέσω διαφόρων δραστηριοτήτων εκμάθησης και αξιολογήσεων τις οποίες θα αντιμετωπίσουν κατά τη διάρκεια αυτής της εκπαίδευσης.

Το κοινό-στόχο μας θα το προσεγγίσουμε κυρίως μέσω της προβολής του Teaser trailer που δημιουργήσαμε και του συνδέσμου εγγραφής μας, που θα βρίσκονται:

- Στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης
- Στην ιστοσελίδα του Πανεπιστημίου της Αλεξάνδρειας
- Στη λίστα διανομής ηλεκτρονικού ταχυδρομείου συναδέλφων σε άλλα πανεπιστήμια της Μέσης Ανατολής και του γαλλόφωνου κόσμου
- Στην ιστοσελίδα της AUF (Agence Universitaire de la Francophonie, Ένωση Γαλλόφωνων Πανεπιστημίων), με στόχο την καλύτερη διάδοση σε πανεπιστήμια-μέλη της AUF.

Οι στόχοι του ΜΟΟC «INTRA» θα είναι να επιτρέψει στο μαθητή:

- Να ορίσει τη φύση και το σκοπό μιας μετάφρασης.

- Να διαχωρίσει τους διαφορετικούς τύπους μετάφρασης.
- Να ξεχωρίσει μεταφραστικά φαινόμενα που προκύπτουν από τη γλωσσική πολυμορφία (σε αραβικά και γαλλικά).
- Να προσδιορίσει τα διάφορα μεταφραστικά σφάλματα (σε αραβικά και γαλλικά)
- Να χειρίζεται τις μεταφραστικές τεχνικές
- Να δίνει την πρέπουσα σημασία στους γλωσσικούς και γραμματικούς κανόνες στα γαλλικά και τα αραβικά.

Αυτό το ΜΟΟC θα επιτρέψει στο σπουδαστή να αποκτήσει διάφορες δεξιότητες, όπως:

- Να αναλύει κείμενα και έγγραφα.
- Να διαλογιστεί πάνω στο τι είναι μετάφραση.
- Να εντοπίζει μεταφραστικά προβλήματα
- Να επιλύει μεταφραστικά προβλήματα (μεταφραστικές διαδικασίες).
- Να δημιουργήσει επιχειρηματολογία έτσι ώστε να μπορεί να αιτιολογήσει μια μεταφραστική επιλογή,
- Να καλλιεργήσει ικανότητα έκφρασης και διαλόγου
- Να μπορεί να διακρίνει τις ιδιαιτερότητες κάθε μιάς από τις δύο γλώσσες στη μετάφραση.

Όστόσο, όπως κάθε εξ αποστάσεως εκπαίδευση, το ΜΟΟC αυτό θα παρουσιάζει ορισμένους περιορισμούς χρονικούς, λειτουργικούς και σε ανθρώπινους πόρους. Όσον αφορά τους χρονικούς περιορισμούς, αυτοί αφορούν τον αριθμό των ωρών που θα πρέπει να αφιερώνει ο σπουδαστής κάθε εβδομάδα για να δουλέψει στο μάθημά του και στο φόρτο εργασίας που απαιτείται από τους μαθητές. Συνεπώς, ο μαθητής θα πρέπει να αφιερώνει πέντε ώρες την εβδομάδα για να δουλέψει πάνω στο μάθημα: δηλαδή, να παρακολουθεί τα βίντεο που εμπεριέχονται στο υλικό του μαθήματος, να συμβουλευεται το βοηθητικό υλικό του μαθήματος και τις πηγές που του προσφέρει η πλατφόρμα, να ανταλλάσσει απόψεις με τους συμμαθητές του στα αντίστοιχα φόρουμ της κάθε ενότητας, να κάνει τις πρακτικές εργασίες που ζητούνται και τέλος, να περνά τα διάφορα είδη αξιολογήσεων, διαμορφωτικά και αθροιστικά, για να ελέγχει το επίπεδό στο οποίο έχει φτάσει στην κατανόηση και την απόκτηση διαφόρων δεξιοτήτων που σχετίζονται με τη μετάφραση.

Όσον αφορά τους λειτουργικούς περιορισμούς, αυτοί αφορούν καταρχάς στη διαδικασία στησίματος της πλατφόρμας στην οποία θα φιλοξενηθεί το ΜΟΟC, στη συνέχεια τον ηλεκτρονικό χώρο στον οποίο θα διεξαχθεί το ΜΟΟC και τέλος στη χρηματοδότηση του ΜΟΟC. Αναφορικά με το στήσιμο του ΜΟΟC, αυτό θα πρέπει να ανατεθεί σε ειδικούς ηλεκτρονικών υπολογιστών των οποίων η ευθύνη είναι να διασφαλίσουν την ορθή λειτουργία του ΜΟΟC. Αυτό το κομμάτι θα μπορούσε να ανατεθεί σε ειδικούς ηλεκτρονικών υπολογιστών από το Πανεπιστήμιο της Αλεξάνδρειας. Αναφορικά με τον ηλεκτρονικό χώρο διεξαγωγής, το ΜΟΟC μας μπορεί να διεξαχθεί μέσω της αιγυπτιακής πλατφόρμας EGYMOOCS, η οποία περιλαμβάνει ήδη ΜΟΟCs που ανήκουν σε διάφορους κλάδους, όπως: υγεία, δίκαιο, στατιστικά, οικονομία κ.λπ. Η χρηματοδότηση του ΜΟΟC, μπορεί να εξασφαλισθεί είτε από το Πανεπιστήμιο της Αλεξάνδρειας, είτε από έναν χορηγό όπως η ΑΥF μέσω των διαφόρων προσκλήσεων για την υποβολή αιτήσεων έργων, είτε, εν τέλει, από οποιοδήποτε άλλο δημόσιο ή ιδιωτικό ίδρυμα που θα ήθελε να χρηματοδοτήσει αυτό το έργο.

Σχετικά με τους περιορισμούς που αφορούν τους «ανθρώπινους πόρους», αυτοί βρίσκονται στο γεγονός ότι πρέπει να υπάρξει αρμονική λειτουργία ενός συνόλου παραγόντων για να μπορέσει να διασφαλισθεί η ομαλή λειτουργία αυτού του συστήματος διδασκαλίας-μάθησης που είναι το ΜΟΟC. Έτσι, εκτός από τους διδάσκοντες, τους σχεδιαστές και τους γραφίστες, πρέπει να υπάρχει μια διαθέσιμη ομάδα «ακαδημαϊκών συμβούλων», «διαμεσολαβητών» ή «βοηθών» για τη διαχείριση των διαφόρων ομάδων μαθητών, καθώς και των δραστηριοτήτων εκμάθησης που υπάρχουν στο σύστημα αυτό. Αυτή η ομάδα παραγόντων μπορεί να αναζητηθεί μεταξύ των μελών του διδακτικού προσωπικού του Πανεπιστημίου Αλεξάνδρειας και άλλων πανεπιστημίων με τα οποία το Πανεπιστήμιο συνεργάζεται.

Και άλλοι περιορισμοί θα μπορούσαν επίσης να προστεθούν σε εκείνους που αναφέρθηκαν παραπάνω, οι οποίοι εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τους μαθητές: η ύπαρξη μίας καλής σύνδεσης στο Διαδίκτυο και η κατοχή ενός φορητού υπολογιστή υψηλής απόδοσης για χρήση πολυμέσων και για εργασία γραφείου.

Αυτό το ΜΟΟC θα προάγει την κατανόηση, την απομνημόνευση και το χτίσιμο της γνώσης μέσω:

- Των βίντεο που θα παρουσιάζουν το περιεχόμενο του μαθήματος
- Των διαφόρων δραστηριοτήτων εκμάθησης που προσφέρονται στους μαθητές,
- Του βοηθητικού υλικού που θα παρουσιάζεται στις πηγές των μαθημάτων.
- Των διαμορφωτικών και αθροιστικών αξιολογήσεων
- Των χώρων αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας (φόρουμ, Wiki) που θα έχουν στη διάθεσή τους οι μαθητές.

ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

« LES MOOCS : UN VERITABLE TSUNAMI DANS L'ENSEIGNEMENT ET L'APPRENTISSAGE DE LA TRADUCTION »

Dr. Rim Hafez ELBAKARY

Maître de conférences

Filière des Langues Appliquées Faculté des Lettres - Université d'Alexandrie

Research in Language Teaching Vol. 2: October 2021 Issue № 17

- **Introduction :**

Le numérique est aujourd’hui un véritable tsunami qui n’a cessé de déferler depuis quelques dizaines d’années sur les établissements d’enseignement scolaires et supérieurs et a mis toute sa puissance de travail et d’innovation au service d’un objectif : réinventer l’éducation !

Ordinateurs, tablettes, smartphones mais également campus numérique, fab lab (laboratoire de fabrication), flipped classroom (classe inversée) et MOOCs, abréviation de Massive Open Online Courses, sont entre autres, les signes annonciateurs de cette révolution numérique qui a fortement touché le secteur de l’éducation comme tous les autres secteurs de notre vie. Repenser l’organisation de l’éducation pour que le numérique soit au service de l’enseignement devient donc indispensable.

Ajoutons également que la crise sanitaire de la Covid-19 et les périodes de confinement que le monde a connues depuis plus d’un an ont accéléré des tendances déjà présentes et ont fait émerger d’autres perspectives dans le domaine de l’enseignement. La pandémie a obligé la communauté universitaire dans le monde entier à explorer de nouvelles méthodes d’enseignement et d’apprentissage, notamment l’enseignement à distance et en ligne.

Les MOOCs, abréviation de Massive Open Online Courses, est l’une des technologies les plus en vogue dans l’enseignement à distance permettant à un nombre illimité de personnes d’avoir accès via Internet à des cours ouverts à tous et gratuits. Or, si les MOOCs constituent un véritable bouleversement dans les pratiques enseignantes de diverses disciplines, pourquoi ne les seraient-ils pas également pour ce qui est de l’enseignement de la traduction et de la formation des futurs traducteurs ?

En fait, ayant moi-même suivi maintes formations dans la conception et la scénarisation des MOOCs et étant moi-même formatrice de formateurs auprès de l’AUF dans la conception et la scénarisation des MOOCs, j’ai voulu partager mon expérience, qui a commencé depuis plusieurs années dans le domaine des TICE, avec toutes les personnes intéressées par ce domaine. Ajoutons à cela également, qu’étant moi-même enseignante de traduction et chercheuse dans le même domaine, j’avais toujours souhaité trouver des formations en traduction, qui puissent être suivies en ligne comme pour beaucoup d’autres spécialisations, ou des Masters offerts par des Instituts de grande renommée en France, en Suisse ou au Canada, qui puissent être obtenus à distance et qui puissent épargner à un grand nombre d’étudiants ou de chercheurs les défis rencontrés lors de leur séjour à l’étranger. Cependant, jusqu’à présent et malgré la situation de la COVID-19, qui a obligé maints établissements d’enseignement supérieur à fournir leur enseignement en ligne, la traduction demeure une discipline qui n’est pas offerte à distance à des étudiants de tous les coins du monde, sur des plateformes d’enseignement ou sous forme de MOOCs qui lui sont dédiés. On ne trouve des cours de traduction en ligne qu’à l’intérieur des instituts et écoles de traduction dans certains pays visant uniquement les étudiants inscrits dans ces établissements et qui assistaient aux cours en présentiel mais qui ont dû les suivre en ligne en raison de la Pandémie de la COVID-19.

Or, la raison majeure qui m’a vraiment poussée à mener cette étude sur la conception d’un MOOC dédié à l’enseignement et l’apprentissage de la traduction, réside essentiellement dans les difficultés de traduction observées chez mes étudiants, du niveau Licence, pendant les différents cours de traduction que j’enseigne à la Filière des Langues Appliquées de la Faculté des Lettres, et les erreurs relevées dans leurs travaux présentés en matière de traduction. Ces difficultés observées et ces erreurs relevées chez les étudiants, proviennent majoritairement de l’environnement d’apprentissage qui ne permet pas de concevoir assez d’activités d’apprentissage grâce auxquelles ces apprentis-traducteurs pourront acquérir les compétences nécessaires pour faire face aux difficultés rencontrées lors de leur formation ; ou plus tard, lors de leur exercice du métier de traducteur.

Ces activités d’apprentissage pourraient être des activités de simulation, des mises en situations réelles, des exercices d’autoévaluation et des évaluations par les pairs, des retours de la part de l’enseignant sur le travail

présenté par chaque étudiant et maintes autres activités que nous évoquerons dans le modèle de MOOC que nous présenterons. En revanche, pour faire ce genre d'activités d'apprentissage, il faut que le temps accordé aux étudiants dans cet environnement soit suffisant, que la durée du cours soit adaptée à ce genre d'exercices, que le nombre d'étudiants soit plus ou moins limité afin que chaque étudiant puisse bénéficier d'un accompagnement et d'un suivi personnalisé ; que le rôle de l'enseignant change d'un répétiteur de contenus, d'un correcteur, d'un destinataire et d'un juge de la performance des apprenants, à un promoteur de l'apprentissage, un gérant des connaissances et un coordinateur de la recherche . L'idée de former des apprenants pour leur donner des connaissances et des compétences ne suffit plus aujourd'hui, il faut les éduquer pour qu'ils puissent participer d'une manière active à la société de l'information et des connaissances. Il faut habituer les apprenants à savoir chercher et à découvrir par eux-mêmes le plaisir de la découverte.

L'enseignement par les MOOCs permettra, en ce sens, la conception de situations d'apprentissage où les étudiants apprennent à faire face à ces difficultés, à les identifier et à les résoudre. L'enseignement de la traduction via les MOOCs permettra également de personnaliser l'apprentissage de façon à ce que chaque étudiant puisse trouver un accompagnement et un suivi adapté à ses capacités d'apprentissage et surtout une évaluation qui puisse l'orienter et le guider. Dans cette étude, il s'agit donc de proposer un modèle de MOOC dédié à l'enseignement de la traduction afin de combler ce manque que nous avons repéré dans le nombre de MOOCs dédiés à cette discipline et afin de résoudre les problèmes que rencontrent les apprenants dans l'enseignement classique et en présentiel de la traduction.

Avant de proposer ce scénario, nous commencerons par dresser un bref aperçu des MOOCs, de leurs définitions, de leurs naissances et de leurs évolutions. Nous passerons ensuite en revue leur rôle dans l'enseignement et le bouleversement qu'ils ont apporté aux pratiques enseignantes. Nous ferons un survol des MOOCs déjà existants et une analyse des MOOCs consacrés à la traduction, nous présenterons enfin le rôle qu'ils pourront jouer dans l'enseignement de la traduction pour aboutir à un modèle de MOOCs qui pourra assouvir la soif des chercheurs et des apprenants intéressés par la traduction d'une part et résoudre les problèmes rencontrés par les apprentis-traducteurs dans un enseignement de traduction dit classique ou traditionnel d'une autre part.

1. Définition des MOOCs :

Plusieurs propositions ont été faites pour traduire en français l'acronyme MOOC : Georges-Louis Baron, a proposé AMOR pour Apprentissage Massivement Ouvert en Réseau, Jean-Michel Salaün, de son côté a suggéré COOPT pour COurs Ouverts pour Tous. Cependant, compte tenu de la diffusion et de l'adoption rapide du terme MOOC dans le vocabulaire courant, Jean-Marie Gilliot, a pensé qu'il vaut mieux conserver l'acronyme anglais MOOC (pour Massive Open Online Courses), qui devint CLOM, en français (pour Cours en Ligne Ouverts et Massifs) ou encore en arabe اللكترونية التعليمية رات المقر المصدر مفتوحة. En fait, quel que soit l'acronyme choisi, les MOOCs sont et comme leur nom l'indique dans les différentes langues, des cours massifs, en ligne et ouverts au plus grand nombre d'utilisateurs, appartenant à différentes tranches d'âges et à différentes spécialisations. Mais que signifie chacun des adjectifs ou noms accolés à ces cours ?

Tout d'abord, le MOOC est dit « massif », car comme il n'y a pas de prérequis, le nombre d'inscrits est éventuellement très important. Certains MOOCs sont suivis par des dizaines ou des centaines de milliers de personnes. Le cours est donc dit massif, à partir du moment où il est suivi par un nombre nettement plus important que s'il était donné, dans les murs d'une université ou d'une école. Or, il faut souligner que le fait de s'inscrire à un MOOC ne signifie pas nécessairement le suivre jusqu'au bout, puisqu'un nombre considérable d'inscrits l'abandonnent à mi-chemin faute de temps, ou d'enthousiasme, ou aussi de manque de compétences nécessaires.

Le MOOC est dit aussi open, ou ouvert, c'est-à-dire que l'inscription est libre, ouverte à tous les Publics sans que cela ne soit conditionné par une inscription préalable dans une université, ou que cette inscription exige un niveau d'études ou un statut professionnel quelconque.

Le MOOC est enfin online, ou en ligne, c'est-à-dire que tous les cours et exercices sont organisés en ligne. Il ne s'agit pas de mettre uniquement le contenu du cours en ligne, mais il s'agit plutôt d'effectuer les exercices, les devoirs et parfois même les examens en ligne. On peut suivre l'enseignement depuis n'importe quel lieu, à condition de disposer uniquement d'une connexion Internet.

Pour résumer, nous pouvons dire, que dans un MOOC, l'enseignement est disponible, non pour une dizaine d'étudiants d'un établissement mais pour les étudiants du monde entier. Dans un MOOC, l'inscription des étudiants est libre et il n'y a pas de prérequis. Dans un MOOC, le fait que les cours soient ouverts au grand public signifie que, lorsque quelqu'un pose une question sur le forum rattaché au cours, il ne s'adresse pas uniquement aux enseignants, mais à tous ceux qui, dans le monde entier, suivent le cours en même temps que lui. Cela induit une nouvelle autonomie puisque l'étudiant n'interagit pas uniquement avec l'enseignant, les étudiants interagissent entre eux, ils peuvent s'aider les uns les autres, se renseigner sur les modules à suivre, les exercices à faire, ils « construisent » leur cursus avec leurs condisciples. Le MOOC nous introduit, ainsi, dans une logique de construction de connaissances collectives, et non dans une simple transmission d'informations ou de connaissances.

.....

3. Naissance et évolution des MOOCs :

Quand et comment sont nés les MOOCs ? En fait, les MOOCs, s'inscrivent dans la longue lignée de l'enseignement à distance et de l'utilisation des TIC (Technologie de l'Information et de la Communication). Ils ont vu le jour aux Etats-Unis, aux environs de l'année 2011, lorsque Sébastien Thrun, un professeur à l'Université Américaine Stanford, met en ligne un cours sur l'intelligence artificielle, spécialement conçu pour le site de l'Université. Dès la mise en ligne de ce cours, 160 000 personnes, issus de presque 190 pays différents, se sont inscrites, dont 20 000 d'entre elles sont parvenues à suivre l'ensemble du cours. Cet événement est perçu comme un tournant décisif dans l'enseignement à distance puisque ce succès incite Sébastien Thrun à créer sa propre start-up Udacity, qui en moins d'un an attira plus de 400.000 d'inscrits pour afficher aujourd'hui une progression de 1.6 millions d'inscrits dans environ 125 cours.

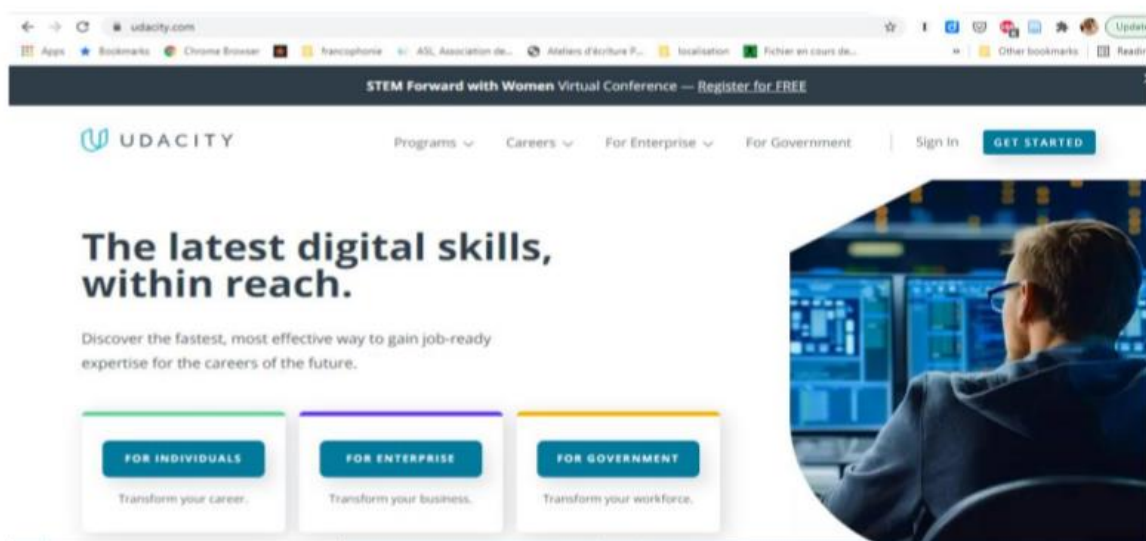

Figure (4)

Interface de la plateforme UDACITY

Deux mois plus tard, Daphne Koller et Andrew Ng fondèrent Coursera, l'une des premières et plus célèbres plateformes américaines, qui a dépassé les 16 millions d'inscrits actuellement et propose environ 1500 cours, dispensés par 134 établissements universitaires des plus prestigieux.

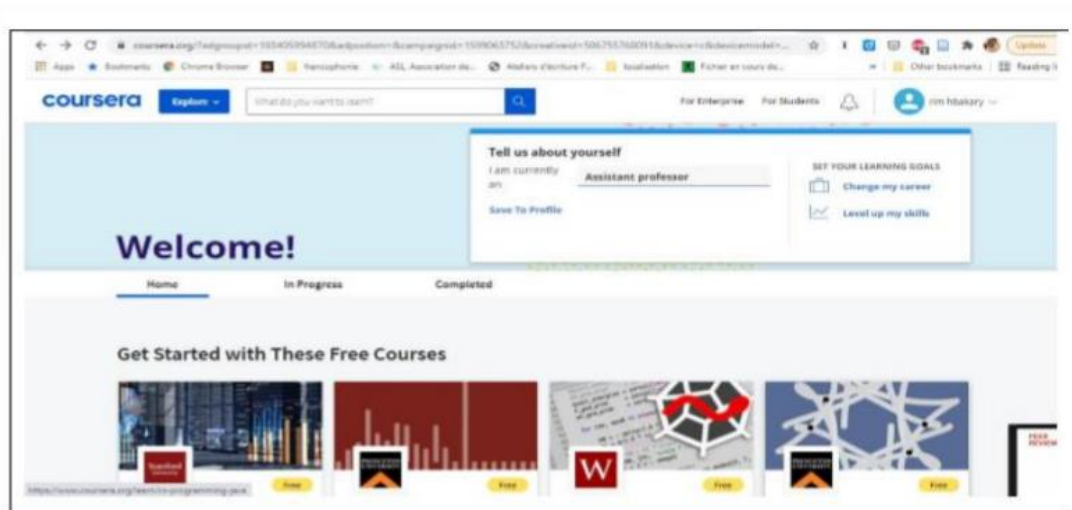

Figure (5)

Interface de la plateforme Coursera

En mai 2012, l'Université Harvard en partenariat avec Massachusetts Institute of Technology (MIT), lança sa première plateforme de MOOCs, EdX, devenue très célèbre aujourd'hui avec ses 4 millions d'utilisateurs, ses 650 cours et ses partenariats avec 68 établissements.

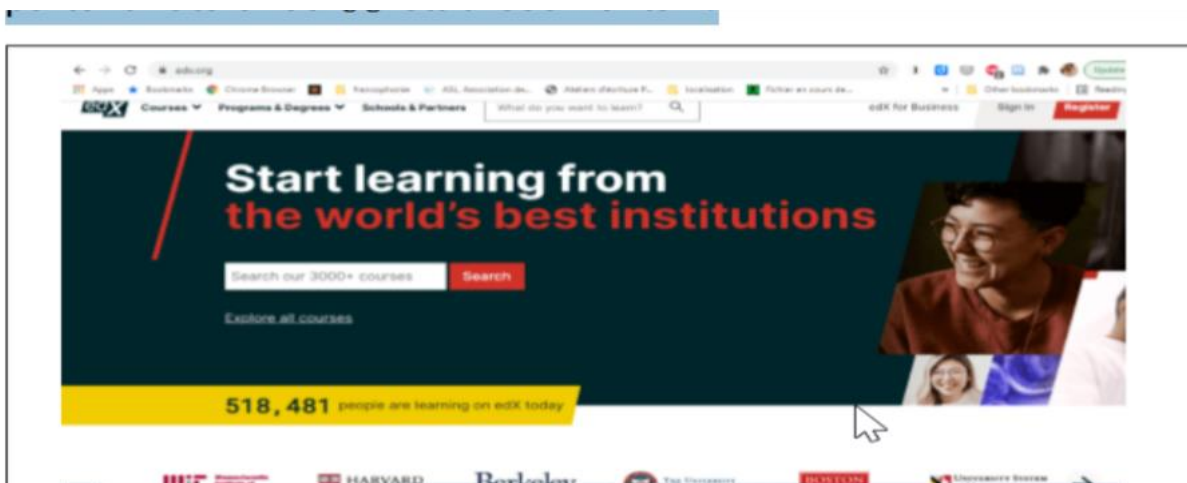

Figure (6)

Interface de la plateforme EdX

Les concurrents se multiplient, et le Royaume Uni, saisit également la balle au bond, avec sa plateforme de MOOCs FutureLearn, offrant 214 cours en ligne, bénéficiant de 108 partenaires et de presque 5 millions d'inscrits.

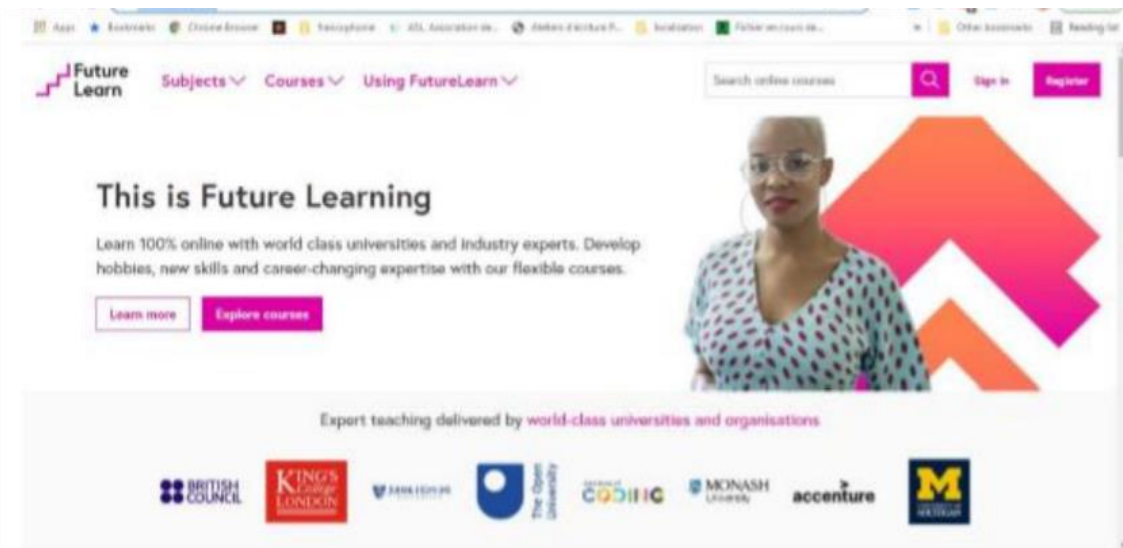
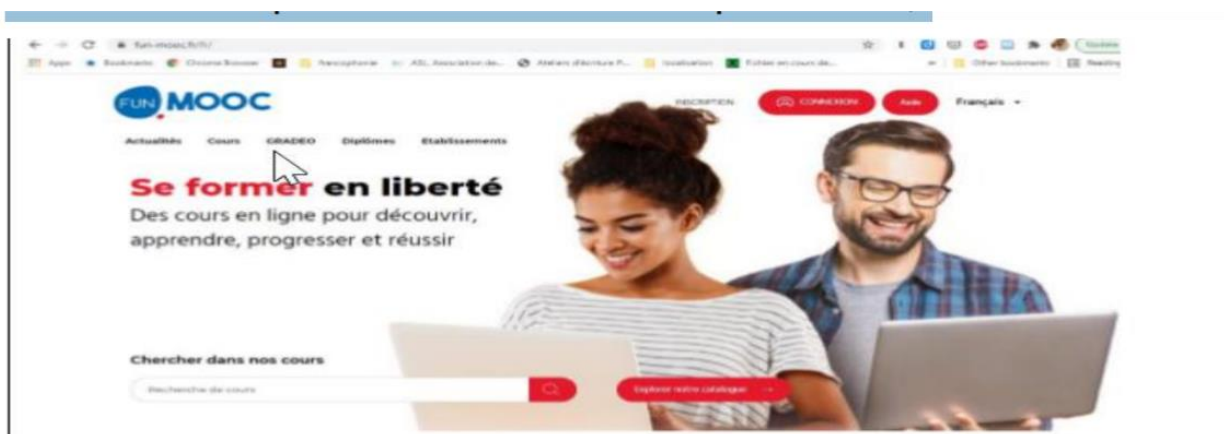

Figure (7)

Interface de la plateforme FutureLearn

La France de son côté s'engagea sur la même voie et lança sa plateforme de MOOCs, FUN ou France Université Numérique, qui compte 50 partenaires en France et à travers le monde, 1 million d'inscriptions et 150 cours disponibles.

Figure

(8)

Interface de la plateforme FUN

Pour viser un public plus large, certaines plateformes, sont allées même jusqu'à lancer quelques-uns de ses MOOCs dans des langues autres que la langue anglaise, comme la plateforme irlandaise ALISON, qui vient de lancer la version arabe de l'un de ses MOOCs sur la gestion de projet. Coursera, également diversifie son offre, avec des cours en 11 langues différentes, dont l'arabe. En fait, ces plateformes ainsi que les entreprises qui les financent, ont réalisé que la langue arabe est une langue qui commence à s'imposer dans le monde entier et que, du point de vue économique, leurs recettes augmenteront si le nombre de MOOCs proposés en langue arabe augmente.

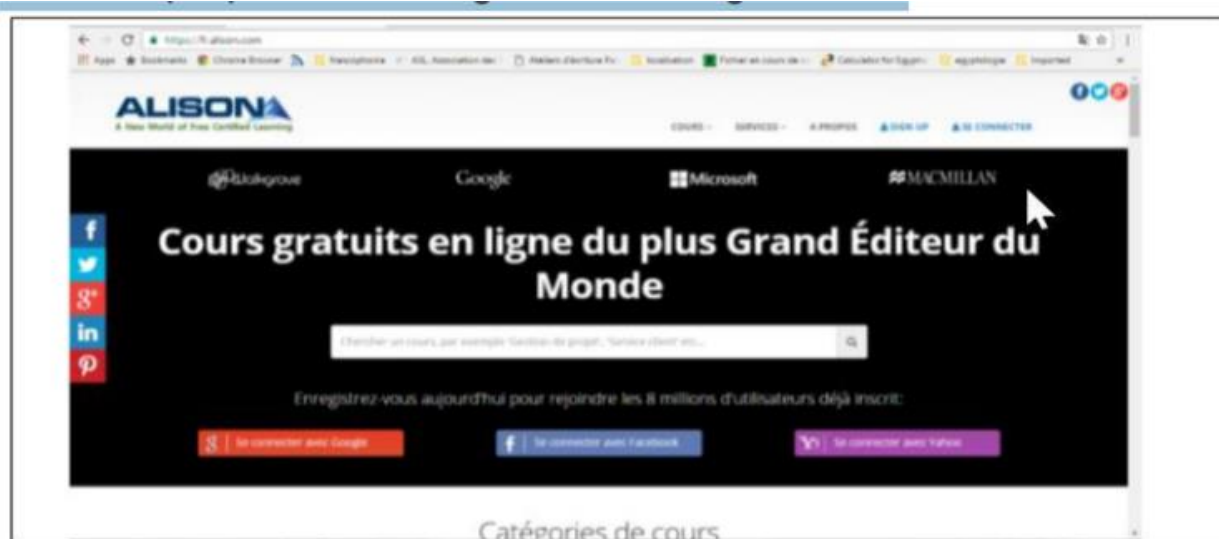

Figure (9)

Interface de la plateforme Alison

5. Les MOOCs et l'évolution des pratiques enseignantes :

Les MOOCs constituent un véritable bouleversement dans les pratiques enseignantes, surtout dans le monde arabe où le cours magistral prédomine encore plus que dans le monde entier, où la classe réelle et l'amphithéâtre constituent encore le lieu idéal pour la transmission du savoir, où l'enseignant est encore plus ou moins un grand détenteur du savoir, où la technologie utilisée se limite dans la plupart des universités égyptiennes publiques au vidéo projecteur, et au tableau blanc. En général, ce n'est que dans les universités privées que la technologie utilisée s'étend au tableau blanc interactif, à la connexion Wi-Fi, et aux plateformes d'enseignement à distance. Comment donc bouleverser ce système ancré depuis longtemps dans les esprits bien plus que dans les systèmes d'éducation ? Et quelles différences pourrait-on déceler entre l'enseignement classique et l'enseignement dispensé via les MOOCs ?

En fait, dans un cours dit classique, l'enseignant se trouve seul en face de ses étudiants. L'enseignant est seul maître de ce qu'il délivre à ses étudiants. Alors que dans un MOOC, toute une panoplie de personnes est mobilisée pour garantir la réussite du cours. Ainsi, dans un MOOC, on a besoin d'un personnel d'appui nécessaire ; ou autrement dit, de techniciens qualifiés pour filmer les interventions, les monter et les mettre en ligne.

Le travail d'évaluation dans l'enseignement dit classique peut être fait sur papier et corrigé par des êtres humains. Dans un MOOC, le plus souvent, il faut fournir des exercices en ligne, sous forme de QCM qui poussent à une réflexion nouvelle, à la fois sur le fond et sur la forme.

Dernier point à évoquer, c'est que la plupart des MOOC, sont organisés et évoluent suivant un scénario précis, fixé par avance, et la charge de travail demandée chaque semaine doit être correctement évaluée, sinon on risque de décourager les participants les plus motivés et d'accroître le taux d'abandon. Dans un cours dit classique, la plupart des enseignants ne livrent pas, généralement, en début de semestre, un plan de cours, avec un calendrier de progression rigoureux. L'enseignant évalue la progression, de façon approximative et adapte le calendrier au cours du semestre, en fonction des réactions des étudiants.

Un MOOC est donc un projet qui nécessite de réunir des talents très divers. Comme tout projet d'équipe celui-ci doit être coordonné et supervisé ; en bref, il nécessite un chef de projet qui s'assurera de sa conduite et une équipe qui garantira sa survie.

6. Le projet MOOC en Traduction « Initiation à la Traduction Fr-Ar-Fr » (INTRA) :

Comme cité précédemment, et à travers les recherches sur Internet que nous avons menées pour savoir s'il existe des MOOCs dédiés à la traduction, nous avons pu constater qu'il n'y a aucun MOOC dédié à l'enseignement ou à l'apprentissage de la traduction à la fois dans le monde occidental et dans le monde arabe. Le seul MOOC portant sur la traduction est le MOOC « Parcours de Traductologie » qui est un MOOC produit par le pôle numérique de l'Institut du Tout Monde en 2013 et dédié à la traductologie comme étant l'étude de l'histoire, des théories et de la pratique de la traduction. Il est issu tout d'abord d'un partenariat de l'ITM avec la SoFT (Société française de traductologie) et le premier Congrès mondial de traductologie qui s'est tenu du 10 au 14 avril 2017 à l'Université de Nanterre.

Ce MOOC a des objectifs multiples : fournir un outil numérique de qualité consacré à la traductologie et à l'étude des pratiques de traduction ; constituer une plateforme de référence en matière de diffusion de la recherche relative à la traductologie ; établir avec son partenaire la SoFT un corpus pédagogique d'archives de la recherche. Ainsi, d'après les objectifs mentionnés ci-dessus, ce MOOC n'offre pas des cours de traduction en ligne ou des formations en traduction mais regroupe toutes les interventions qui ont fait l'objet des séances plénières pendant le premier Congrès mondial de traductologie. C'est un MOOC qui, pour le moment, est considéré comme une sorte « d'archives ».

Le MOOC que nous proposons est, à la différence du MOOC « Parcours de Traductologie », un MOOC dédié à l'enseignement et l'apprentissage de la traduction de façon plus efficace que le cours de traduction classique. Ce type de cours, également appelé cours universitaire magistral, est centré sur l'enseignant et la transmission de ses connaissances plutôt que sur le dialogue entre les étudiants et l'enseignant y transmet unilatéralement ses connaissances, y propose plus de solutions que les étudiants. La demande de création de ce MOOC dédié à la traduction existe donc puisqu'il n'y a aucun MOOC dans le monde en général et dans le monde arabe en particulier conçu pour l'enseignement et l'apprentissage de la traduction de façon plus opérationnelle.

Notre MOOC intitulé « Initiation à la Traduction Fr-Ar-Fr » et dont l'acronyme est « INTRA » est un mélange des deux types de MOOCs ... puisqu'il y a à la fois une transmission du savoir de la part des enseignants et une construction des connaissances de la part des apprenants via les différentes activités d'apprentissages et les espaces d'échange. Notre MOOC est en plus de type « Build », c'est à dire qu'il accorde plus de poids aux activités d'apprentissage et aux interactions entre les apprenants eux même d'une part , et entre les apprenants et l'enseignant d'autre part.

Il s'agit d'un MOOC pour initier les apprenants ou toute personne intéressée par cette discipline, à la traduction (Fr-Ar-Fr), qui a connu beaucoup de changements et un essor remarquable depuis l'arrivée des technologies et des mégadonnées numériques. C'est un MOOC qui s'adresse, en ce sens, à un vaste public, c'est-à-dire à tous ceux qui souhaitent mieux connaître les bases de la traduction : les étudiants inscrits dans des programmes universitaires de traduction ou de langues étrangères, les enseignants ou professionnels appelés à traduire ou qui traduisent déjà, de critiques de traduction, de lecteurs et utilisateurs avertis de documents traduits.

Ce MOOC présente dans les deux langues, arabe et française, les concepts clés de la signification et du sens, ainsi que les éléments fondamentaux de structuration des textes, comme la phrase, le syntagme et les unités lexicales, lesquels sont au cœur des opérations de traduction. Ce MOOC « INTRA » propose également une classification et une vue d'ensemble des principales erreurs de traduction et leurs solutions. Les personnes intéressées par la traduction comme travail ou objet d'étude trouveront dans ce MOOC tous les renseignements utiles qui leur permettront de mieux saisir les enjeux et les exigences de la profession.

Pour intégrer ce MOOC, les apprenants devront posséder au moins des pré-requis obligatoires et supplémentaires. Parmi les pré-requis obligatoires, nous pouvons citer : la maîtrise parfaite de la langue maternelle (l'arabe) et une bonne maîtrise de la langue française (grammaire, écrit, oral), un lexique de base des deux langues et un vocabulaire

riche et varié, un bagage adéquat de synonymes. Des pré-requis supplémentaires seront grandement appréciés comme : une affinité pour les nuances sémantiques dans les deux langues, une bonne culture générale et une bonne maîtrise des outils bureautiques et des outils d'aide à la traduction.

Ce MOOC intéressera un vaste public car la formation offerte par ce MOOC est gratuite comparée aux frais d'inscription aux universités et autres établissements qui dispensent des études et des formations en traduction en présentiel. Les seuls frais que les apprenants auront à payer seront les frais de connexion à Internet et les frais pour obtenir une certification diplômante. Sur le plan matériel, l'apprenant ne devra se munir que d'un ordinateur et d'une bonne connexion Internet pour assurer ses études. La formation proposée par ce MOOC débouchera sur des emplois où les apprenants mesureront la valeur et l'intérêt de leur formation en matière de traduction grâce aux différentes activités d'apprentissage et évaluations auxquelles ils seront confrontés au cours de cette formation. Notre public cible sera recruté essentiellement par l'affichage de notre bande annonce ou « Teaser » et notre lien d'inscription :

- Sur les réseaux sociaux
- Sur le site de l'Université d'Alexandrie
- Sur la liste de diffusion des collègues dans les autres universités du Moyen-Orient et du monde francophone
- Sur le site de l'AUF (Agence Universitaire de la Francophonie), pour une meilleure diffusion auprès des universités membres de l'AUF.

Notre MOOC « INTRA » aura pour objectifs de permettre à l'apprenant de :

- Définir la nature et la finalité d'une traduction.
- Différencier entre les différents types de traduction.
- Repérer les phénomènes de traduction issus de diversité linguistique (Arabe et française).
- Identifier les différentes erreurs de traduction (Arabes et françaises)
- Maîtriser les techniques de traduction
- Renforcer les règles linguistiques et grammaticales en français et en arabe

Ce MOOC permettra à l'apprenant d'acquérir diverses compétences, à savoir :

- L'analyse des textes et des documents ;
- Le développement d'une réflexion sur ce qu'est la traduction ;
- L'identification des problèmes de traduction
- La résolution des problèmes de traduction (procédés de traduction);
- La construction d'une argumentation pour justifier un choix de traduction,
- La capacité d'expression et de dialogue
- La différenciation entre les spécificités de la traduction entre deux langues

Or, comme toute formation à distance, ce MOOC présentera certaines contraintes temporelles, opérationnelles et de ressources humaines. Concernant les contraintes temporelles, celles-ci concernent le nombre d'heures par semaine que l'apprenant devra consacrer pour travailler son cours et la charge de travail demandée aux étudiants. Ainsi, l'apprenant devra consacrer cinq heures par semaine pour travailler son cours : c'est-à-dire, visionner les capsules vidéos du contenu du cours, consulter les supports de cours et les ressources mises à sa disposition sur la plateforme, échanger avec ses collègues sur les espaces de discussions propres à chaque module, effectuer les travaux pratiques demandés et enfin, renseigner les évaluations différentes formatives et sommatives pour tester sa compréhension et son acquisition de diverses compétences liées à la traduction.

Quant aux contraintes opérationnelles, celles-ci portent tout d'abord sur le processus de maintien de la plateforme sur laquelle le MOOC sera hébergé, ensuite, sur l'espace d'hébergement du MOOC et finalement sur le financement de ce MOOC. Pour ce qui est du maintien du MOOC, celui-ci devra être confié à des informaticiens dont la

responsabilité est de s'assurer du bon fonctionnement de ce MOOC. Des informaticiens de l'Université d'Alexandrie pourraient être recrutés. Quant à l'hébergement, notre MOOC pourra être hébergé sur la plateforme égyptienne EGYMOOCS qui comporte déjà des MOOCs appartenant à diverses disciplines, à savoir surtout : la santé, le droit, les statistiques, l'économie, etc. Pour le financement du MOOC, celui-ci pourra être assuré soit par l'Université d'Alexandrie, soit par un bailleur de fonds comme l'AUF à travers ses différents appels à projets, soit enfin par n'importe quelle autre institution publique ou privée qui aimerait financer ce projet.

Pour ce qui est des contraintes concernant les « ressources humaines », celles-ci résident dans le fait de pouvoir garantir un ensemble d'acteurs qui œuvrent pour le bon déroulement de ce dispositif d'enseignement-apprentissage qu'est le MOOC. Ainsi, en plus des enseignants, des concepteurs et des infographistes, un groupe de « tuteurs », « animateurs » ou « moniteurs » doit être disponible pour gérer les différents groupes d'apprenants ainsi que les activités d'apprentissage présentes sur le dispositif. Ce groupe d'acteurs pourra être sollicité parmi les membres du corps enseignant de l'Université d'Alexandrie et des autres universités avec qui l'Université a des collaborations et des conventions de partenariats.

D'autres contraintes pourraient aussi être ajoutées à celles citées précédemment, et qui dépendent en grande partie des apprenants : la présence d'une bonne connexion Internet et la possession d'un ordinateur portable performant pour des usages multimédias aussi bien que bureautiques.

Sur ce MOOC, la compréhension, la mémorisation et la construction des connaissances seront facilitées à travers :

- Les capsules vidéo présentant le contenu du cours
- Les différentes activités d'apprentissage proposées aux apprenants,
- Les supports de cours présentés sous forme de ressources.
- Les évaluations formatives et sommatives
- Les espaces d'interaction et de communication (Forum, Wiki) mis à la disposition des apprenants.

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

Το κομμάτι αυτό της εργασίας αποτελεί το σχολιασμό της μεταφραστικής διαδικασίας. Περιλαμβάνει την ανάλυση της μεταφραστικής εντολής και του κειμένου αφετηρίας, την παρουσίαση διάφορων μεταφραστικών προβλημάτων που προέκυψαν κατά τη διαδικασία και την αιτιολόγηση των λύσεων που επιλέχθηκαν για την επίλυσή τους. Τέλος αξιολογείται η ποιότητα της μετάφρασης εστιάζοντας κυρίως στο κείμενο-στόχο.

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΗΣ ΕΝΤΟΛΗΣ

Με τον όρο μεταφραστική εντολή (translation brief) εννοείται ο ορισμός του σκοπού του μεταφρασμένου κειμένου, καθώς και να διευκρινιστεί σε ποιο κοινό αυτό απευθύνεται, έτσι ώστε να επιλεγεί μια ενιαία στρατηγική από τον εκάστοτε μεταφραστή.

Αυτό σημαίνει ότι κατά την πορεία μίας μεταφραστικής διαδικασίας, οι μεταφραστικές επιλογές είναι προτιμότερο να μην αποτελούν τυχαίες επιλογές, αλλά να αποτελούν κομμάτι μιας γενικότερης μεταφραστικής στρατηγικής, την οποία να έχει προαποφασίσει ο μεταφραστής λαμβάνοντας υπόψη τις όποιες ιδιαιτερότητες του κειμένου αφετηρίας, και το σκοπό που θα κληθεί να επιτελέσει το μετάφρασμα (Τζιογκίδου, 2021).

Καθώς λοιπόν η μεταφραστική διαδικασία απαιτεί τη συνεχή λήψη αποφάσεων, ο μεταφραστής καλείται, πάντα σε συνάρτηση με το είδος και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κειμένου, να αποφασίζει για λύσεις σε μεταφραστικά προβλήματα και να επιλέγει μεταφραστικές τεχνικές κατάλληλες, προκειμένου το κείμενο-στόχος να είναι λειτουργικό, σημασιολογικά ορθό, να έχει συνοχή και να ελαχιστοποιηθεί η πιθανότητα λάθους στον βαθμό που αυτό είναι δυνατό (Τζιογκίδου, 2021).

Συνεπώς, στόχος της παρούσας εργασίας είναι η δημιουργία ενός ισοδύναμου και λειτουργικού μεταφράσματος από τη γλώσσα-πηγή στη γλώσσα-στόχο. Για να επιτευχθεί αυτό, έχει ληφθεί υπόψη η επικοινωνιακή περίσταση, το είδος του κειμένου, ο σκοπός συγγραφής του, καθώς και οι πολιτισμικές και γλωσσολογικές ιδιαιτερότητες της κάθε γλώσσας.

Ως κοινό-αποδέκτης του μεταφράσματος έχει θεωρηθεί κοινό παρόμοιο με αυτό του πρωτότυπου κειμένου αλλά στον ελληνόφωνο χώρο. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι το κείμενο-στόχος μπορεί να απευθύνεται σε φοιτητές ή και επαγγελματίες της μετάφρασης, αλλά και σε οποιονδήποτε αναγνώστη ενδιαφέρεται (για οποιοδήποτε λόγο) για ΜΟΟCS με θεματικό αντικείμενο τη μετάφραση.

Σε κάθε περίπτωση, και σύμφωνα με τα παραπάνω, γίνεται κατανοητό ότι η ανάλυση του κειμένου αφετηρίας (που ακολουθεί) παίζει σημαντικό ρόλο στο να οριστούν αρκετές παράμετροι της μεταφραστικής εντολής.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΑΦΕΤΗΡΙΑΣ

Σύμφωνα με τους Γραμμενίδης και συν. (2015, σ.52) «Ο ορισμός του είδους του κειμένου και της γλωσσικής ποικιλίας είναι ιδιαίτερα σημαντικός - έως και απαραίτητος - για τον μεταφραστή, κυρίως, όταν το πρωτότυπο και το μετάφρασμα επιτελούν την ίδια λειτουργία». Οι ίδιοι συγγραφείς επιλέγουν τον διαχωρισμό σε κειμενικά είδη της Reiss (1981/2000) η οποία δηλώνει ότι το είδος του κειμένου καθορίζει σε μεγάλο βαθμό τη μέθοδο που θα χρησιμοποιήσει ένας μεταφραστής στο εκάστοτε έργο του.

Επίσης, πάλι σύμφωνα με τη διάκριση κειμενικών ειδών της Reiss, το κείμενο-πηγή της παρούσας εργασίας υπάγεται στον τύπο του «πληροφοριακού κειμένου», καθώς συγκεντρώνει πολλά από τα γνωρίσματα που χαρακτηρίζουν το κειμενικό αυτό είδος:

Ο επικοινωνιακός στόχος των πληροφοριακών κειμένων είναι η μετάδοση μιας πληροφορίας ή η ενημέρωση πάνω σε ένα θέμα με περιεκτικό, αξιόπιστο και πλήρη τρόπο Στην κατηγορία των πληροφοριακών κειμένων συγκαταλέγονται ... τα διδακτικά βιβλία ... τα δοκίμια, οι αναφορές ... (Γραμμενίδης και συν., 2015, σσ.50-51)

Συνεπώς, το προς μετάφραση απόσπασμα ανήκει στον τύπο του πληροφοριακού κειμένου, και συγκεκριμένα αποτελεί μια ακαδημαϊκή έρευνα, η οποία έχει δημοσιευθεί ως επιστημονικό άρθρο, στο ηλεκτρονικό ακαδημαϊκό περιοδικό «Research in Language Teaching». Η γλώσσα συγγραφής είναι τα γαλλικά, αν και η μητρική γλώσσα της συγγραφέως είναι τα αραβικά - στοιχείο που υποφαίνεται στη σύνταξη του κειμένου και στον τρόπο χρήσης της γαλλικής γλώσσας. Επίσης, η συγγραφέας του κειμένου είναι επίκουρος καθηγήτης στο Πανεπιστήμιο της Αλεξάνδρειας. Κατ' επέκταση, η γλώσσα που χρησιμοποιείται είναι πανεπιστημιακού μεν επιπέδου, άμεση όμως και κυριολεκτική, χωρίς λογοτεχνικά ή φιλοσοφικά σχήματα λόγου. Την ίδια στιγμή, το ύφος του κειμένου είναι ακαδημαϊκό, εξ' ου και τυπικό, μεστό από νοήματα. Επίπροσθέτως, γίνεται αρκετά συχνά χρήση ειδικού λεξιλογίου, πράγμα το οποίο, σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να καθιστά δύσκολη την κατανόηση σε έναν αναγνώστη που δεν έχει γνώσεις πάνω στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευση και τις ψηφιακές τεχνολογίες που χρησιμοποιούνται σε αυτή.

Αυτό δεν σημαίνει απαραίτητα ότι το κείμενο αφετηρίας απευθύνεται σε ένα συγκεκριμένο - αποκλειστικό κοινό, καθώς η γλώσσα που χρησιμοποιείται δεν είναι δυσνόητη και οι ειδικοί όροι και φράσεις συνήθως επεξηγούνται εντός του κειμένου ή με υποσημειώσεις. Επίσης το μέσο μετάδοσης του κειμένου είναι το διαδίκτυο, όπου και υπάρχει ελεύθερη πρόσβαση στο ευρύ κοινό. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το κείμενο ήταν διαθέσιμο προς ανάγνωση χωρίς να απαιτείται κάποια οικονομική συνδρομή, σε αντίθεση με άλλα παρόμοια του.

Το κείμενο-πηγή έχει ήπια παραγραφοποίηση (δεν υπάρχει εσοχή σε κάθε πρώτη γραμμή παραγράφου) με αποτέλεσμα να είναι δύσκολο σε κάποια σημεία να καταλάβει ο αναγνώστης πού αλλάζει παράγραφος. Καθώς οι παράγραφοι θεωρούνται πως σηματοδοτούν αλλαγή νοηματικών ενοτήτων, η μορφή πιθανώς να δυσχεραίνει ελαφρώς την ανάγνωση. Όπως προαναφέρθηκε όμως, η μορφή του πρωτότυπου κειμένου διατηρήθηκε στο μετάφρασμα, για να είναι τα κείμενα σύμφωνα και όσο το δυνατόν παρόμοια στη μορφή.

Το θέμα του κειμένου πραγματεύεται τα ΜΟΟCs: γενικά, ως μέσο διεξαγωγής εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης, αναφέρεται στην ιστορία και τη δομή τους, στον τρόπο σχεδιασμού και δημιουργίας τους, στα τεχνικά χαρακτηριστικά τους. Αλλά και πιο συγκεκριμένα, η συγγραφέας ερευνά κατά πόσο υπάρχουν ΜΟΟCs αφιερωμένα στο εκπαιδευτικό αντικείμενο της μετάφρασης, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι δεν υπάρχουν, και ενημερώνει για τη δημιουργία ενός ΜΟΟC που είναι αφιερωμένο στη μετάφραση για το ζεύγος γλωσσών Αραβικά-Γαλλικά.

Επομένως, το πρωτότυπο κείμενο αυτόματα απευθύνεται σε κοινό που μπορεί να ενδιαφέρεται να συμμετέχει σε ένα τέτοιο ΜΟΟC. Παράλληλα όμως, κατά τα λεγόμενα της συγγραφέως, απευθύνεται και σε οποιοδήποτε άτομο ενδιαφέρεται για την επιστήμη της μετάφρασης, λόγω εργασίας ή σπουδών. Λόγω θέματος, θα μπορούσε

να προστεθεί και κοινό που ενδιαφέρεται γενικά πάνω σε μεθόδους εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης. Συνεπώς, σύμφωνα με τα παραπάνω, το κείμενο αφετηρίας απευθύνεται σε ένα αρκετά ευρύ γαλλομαθές κοινό.

Πλέον, κατόπιν της ανάλυσης του κειμένου, μπορούμε σε συνάρτηση με αυτή να ανακεφαλαιώσουμε και το σχολιασμό της μεταφραστικής εντολής: το μετάφρασμα οφείλει να μεταφέρει τις πληροφορίες του πρωτότυπου κειμένου, όσο το δυνατόν χωρίς λάθη, μένοντας πιστό στο ύφος του πρωτότυπου, αλλά σεβόμενο τις πολιτισμικές και γλωσσολογικές ιδιαιτερότητες της γλώσσας-αφίξεως. Ως αποδέκτες του κειμένου, θεωρούμε κοινό παρόμοιο με αυτό του κειμένου-πηγή, με αντίστοιχη όμως γνώση της ελληνικής γλώσσας. Προφανώς, δεν απευθύνεται τόσο σε άτομα που θα ενδιαφέρονταν να παρακολουθήσουν αυτό το ΜΟΟC, καθώς μέσα στα προαπαιτούμενα προσόντα συγκαταλέγονται η γνώση της γαλλικής και αραβικής γλώσσας (χωρίς αυτό να αποκλείεται αν κάποιος αναγνώστης κατέχει παράλληλα με τη γνώση της ελληνικής γλώσσας τις απαιτούμενες δεξιότητες). Περισσότερο μάλλον απευθύνεται σε άτομα που για οποιοδήποτε λόγο ενδιαφέρονται για μεθόδους εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης, σε συνδυασμό, ή και όχι με το μαθησιακό αντικείμενο της μετάφρασης.

ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ ΛΥΣΕΩΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

Στο κομμάτι αυτό παρουσιάζονται και επεξηγούνται οι τρόποι με τους οποίους επιλύθηκαν προβλήματα που προέκυψαν κατά τη διαδικασία της μετάφρασης. Οι λύσεις επιλέχθηκαν με γνώμονα τη μεταφραστική εντολή (όπως παρουσιάστηκε παραπάνω), και πάντοτε με σκοπό τη δημιουργία ενός μεταφράσματος κατανοητού στον αναγνώστη, διατηρώντας παράλληλα επίπεδο λόγου και ύφος παρόμοιο με το πρωτότυπο κείμενο.

Ως μεταφραστικό πρόβλημα εννοούμε την οποιαδήποτε δυσκολία αντιμετωπίσει ένας μεταφραστής στο πώς θα μεταφέρει ένα λεκτικό σύνολο από το πρωτότυπο κείμενο στο μετάφρασμα, έτσι ώστε αυτό να αποδοθεί ορθά, τόσο σε γραμματικό και εννοιολογικό, όσο και σε πολιτισμικό επίπεδο.

Κατά την πορεία της μεταφραστικής διαδικασίας, όπως ήταν αναμενόμενο, προέκυψαν τέτοια προβλήματα, στα οποία ο μεταφραστής κλήθηκε να επιλέξει μια από τις διαθέσιμες μεταφραστικές επιλογές, οι οποίες είναι συνήθως αρκετές.

Στην παρούσα εργασία επιλέχθηκαν αρκετές φορές μεταφραστικές τεχνικές που προτείνονται από Vinay και Darbelnet (1958), για να δώσουν λύση σε μεταφραστικά προβλήματα:

Ξεκινώντας με την τεχνική του **δανείου**, σύμφωνα με τους Γραμμενίδη και συν., «Το αυτούσιο δάνειο είναι η μεταφορά της λέξης ή της έκφρασης από το πρωτότυπο στο μετάφρασμα χωρίς καμία αλλαγή» ενώ «Το προσαρμοσμένο δάνειο ... είναι η μεταφορά της λέξης ή της φράσης... με προσαρμογή της στο αλφάβητο ή/και τους μορφολογικούς κανόνες της γλώσσας στόχου» (2015,σ.47).

Η τεχνική του δανείου χρησιμοποιήθηκε σε αρκετές περιπτώσεις, και στις δύο μορφές της, καθώς στο κείμενο-πηγή υπάρχουν αρκετές λέξεις και φράσεις οι οποίες δημιούργησαν μεταφραστικό πρόβλημα στην απόδοση τους, το οποίο επιλύθηκε με τη χρήση δανείου.

Παραδείγματος χάριν, λέξεις όπως "tablettes, smartphone, wi-fi, MOOC" διατηρήθηκαν στο μετάφρασμα ως αυτούσια δάνεια από την αγγλική γλώσσα τα οποία έχουν επικρατήσει και χρησιμοποιούνται γενικότερα στην ελληνική γλώσσα, τόσο στον προφορικό όσο και στο γραπτό λόγο. Επιπλέον, η σημασία τους στον Έλληνα αναγνώστη δεν χρειάζεται κανενός είδους επεξήγηση. Προσαρμοσμένα δάνεια όπως οι λέξεις «πλατφόρμες, φόρουμ» επίσης έχουν ενσωματωθεί και χρησιμοποιούνται ευρέως στην Ελληνική γλώσσα, και δεν απαιτείται επεξήγηση.

Γι'αυτό και προτιμήθηκαν τα δάνεια, αντί μίας κατά λέξη μετάφρασης, η οποία πιθανώς είτε να δυσχέραινε την κατανόηση από τους αναγνώστες (π.χ. έξυπνο τηλέφωνο, μαζικό ανοιχτό διαδικτυακό μάθημα), είτε σε κάποιες περιπτώσεις να μην είχε και την επιθυμητή έννοια (π.χ. δισκίο αντί tablet).

Η τεχνική της **μετάταξης** επίσης χρησιμοποιήθηκε πολύ στην επίλυση προβλημάτων που προέκυψαν κατά τη μετάφραση, καθώς η χρήση της θεωρήθηκε ότι αποδίδει ευκρινέστερα το νόημα, σε αντίθεση με μια κατά λέξη μετάφραση που πιθανότατα θα δημιουργούσε αμφιβολία για το νόημα.

Ενδεικτικά αναφέρονται:

- «Il ne s'agit pas de mettre... le contenu en ligne» → «Αυτό δεν έχει να κάνει μόνο με το ανέβασμα του περιεχομένου... στο διαδίκτυο».
- ...
- «L' analyse des textes...» → «Να αναλύει κείμενα...»
- «Le développement d'une reflexion...» → «Να διαλογιστεί...»
- «L' identification...» → «Να εντοπίζει...»
- ...
- «La différenciation...» → «Να μπορεί να διακρίνει...»

Στο κομμάτι που ανήκει το παραπάνω παράδειγμα, τα ουσιαστικά αντικαταστάθηκαν από απαρέμφατα, κυρίως γιατί θεωρήθηκε ότι αποδίδεται καλύτερα το νόημα σε σχέση με το συγκεκριμένο. Παρακάτω δίνεται ένα παράδειγμα με σκοπό να αιτιολογηθεί η άποψη αυτή:

«Ce MOOC permettra à l'apprenant d'acquérir diverses compétences, à savoir : L'analyse des textes et des documents;» → «Αυτό το MOOC θα επιτρέψει στο σπουδαστή να αποκτήσει διάφορες δεξιότητες, όπως: -Να αναλύει κείμενα και έγγραφα.» / (αντί για τη μετάφραση: Την ανάλυση κειμένων και εγγράφων).

Θεωρώ ότι η μετάφραση η οποία έχει διατηρήσει το ουσιαστικό, χάνει εν μέρει τη συνοχή της με την προηγούμενη πρόταση, στην οποία χρησιμοποιείται απαρέμφατο (να αποκτήσει... να αναλύει / την ανάλυση).

Συνεπώς, εκτός από την πιθανώς καλύτερη απόδοση του κειμένου, με τη χρήση των μετατάξεων τηρείται μια καλύτερη συνοχή και ομοιογένεια στο μετάφρασμα.

Εξίσου ευρεία χρήση στην επίλυση μεταφραστικών προβλημάτων είχε η τεχνική της **μετατροπίας**.

Σε φράσεις όπως: «ce n'est que dans les universités privées que...», μια κατά λέξη μετάφραση θα αποδιδόταν κάπως έτσι: «δεν είναι παρά μόνο στα ιδιωτικά πανεπιστήμια που...». Καθώς η συγκεκριμένη απόδοση είναι μία συντακτικά περίπλοκη απόδοση στην ελληνική γλώσσα, προτιμήθηκε να μετατραπεί η άρνηση σε κατάφαση: «μόνο στα ιδιωτικά πανεπιστήμια...». Επίσης, διά της μετατροπής αυτής προφανώς παραλείπονται και κάποιες λέξεις που δεν είναι απαραίτητες για να έχει νόημα η φράση στη γλώσσα-στόχο. Το αποτέλεσμα αδιαμφισβήτητα είναι πιο απλό μορφολογικά, θεωρώ και νοηματικά.

Άλλο παράδειγμα μετατροπίας είναι η φράση «ne devra se munir que d' un ordinateur...» η οποία μεταφράστηκε ως: «θα πρέπει να έχει εφοδιαστεί μόνο με έναν υπολογιστή...», μετατρέποντας την άρνηση σε κατάφαση. Μια κατά γράμμα μετάφραση: «δεν θα πρέπει να προμηθευτεί παρά μόνο έναν υπολογιστή...» μάλλον θα αφαιρούσε φυσικότητα από το εκφώνημα, οπότε η μετάταξη επιλέχθηκε ως μια πιο σωστή και κατανοητή απόδοση.

Η φράση: «Certains MOOCs sont suivis par des dizaines...», σε μια κατά λέξη μετάφραση θα μπορούσε να αποδοθεί κάπως έτσι: «Ορισμένα MOOCs ακολουθούνται από δεκάδες...». Η συγκεκριμένη απόδοση όμως, δεν μου φάνηκε τόσο φυσική στην ελληνική γλώσσα. Στη μετάφραση που τελικά επιλέχθηκε: «Ορισμένα MOOCs, τα παρακολουθούν δεκάδες ή εκατοντάδες χιλιάδες άτομα», η παθητική φωνή («sont suivis») έχει αντικατασταθεί από ενεργητική («τα παρακολουθούν»), εξ' ου και η μετατροπία, καθιστώντας το αποτέλεσμα πιο φυσικό στη γλώσσα-στόχο.

Επίσης, εαν η φράση «Des informaticiens de l'Université d' Alexandrie pourraient être recrutés.» αποδιδόταν κατά λέξη, θα διαβάζαμε: «Επιστήμονες πληροφορικής από το Πανεπιστήμιο της Αλεξάνδρειας θα μπορούσαν να προσληφθούν». Παρόλο που η φράση δεν είναι λάθος, προτιμήθηκε η απόδοση: «Αυτό το κομμάτι θα μπορούσε να ανατεθεί σε ειδικούς ηλεκτρονικών υπολογιστών από το Πανεπιστήμιο της Αλεξάνδρειας.», διότι ο μεταφραστής έκρινε ότι η πρόσθεση μιας διευκρίνησης στο μετάφρασμα προάγει σαφέστερη σύνδεση με το προηγούμενο συγκεκριμένο, και η αλλαγή οπτικής γωνίας της φράσης (αλλαγή υποκειμένου), αποδίδει καλύτερα το νόημα στη γλώσσα-στόχο και κατ' επέκταση διευκολύνει την κατανόηση.

Ένα τελευταίο παράδειγμα μετατροπίας θα αναφέρουμε στη φράση «Sur ce MOOC, la compréhension, la mémorisation et la construction des connaissances seront facilitées à travers:...», η οποία κατά λέξη θα μεταφραζόταν ως: «Σε αυτό το MOOC, η κατανόηση, η απομνημόνευση και το χτίσιμο των γνώσεων θα διευκολύνονται μέσω:...». Αντ' αυτής προτιμήθηκε η απόδοση:

«Αυτό το MOOC θα προάγει την κατανόηση, την απομνημόνευση και το χτίσιμο της γνώσης μέσω:...», όπου έχει γίνει αλλαγή υποκειμένου και χρήση ενεργητικής φωνής αντί παθητικής, αποδίδοντας έτσι το λεκτικό σύνολο γραμματικά ορθότερο και πιο κατανοητό στην ελληνική γλώσσα.

Μεταφραστικό πρόβλημα αποτέλεσε και ο τρόπος απόδοσης πολλών πραγματολογικών στοιχείων όπως **ονόματα προσώπων, πανεπιστημίων, ινστιτούτων, οργανισμών, ακρωνύμια**.

Για την απόδοση των **ονομάτων προσώπων** επιλέχθηκε η τεχνική της μεταγραφής με βάση την αρχή της απλογράφησης. Σύμφωνα με αυτή, τα ξένα ονόματα από το κείμενο-πηγή μεταγράφονται στο μετάφρασμα όπως προφέρονται στη γλώσσα-στόχο.

Π.χ. Georges-Louis Baron → Ζορζ-Λουί Μπαρόν

JeanMichel Salaun → Ζαν-Μισέλ Σαλαούν

Andrew Ng → Άντριου Ινγκ

Αυτή η τεχνική επιλέχθηκε αφ' ενός γιατί είναι μια αρκετά κοινή μεταφραστική τεχνική, αφ' ετέρου γιατί προσφέρει τη δυνατότητα στους αναγνώστες του μεταφράσματος να γνωρίσουν την προφορά του ονόματος, διευκολύνοντας έτσι την ανάγνωση του κειμένου (Τζιογκίδου, 2021).

Τα **πανεπιστήμια** αποδόθηκαν στη γλώσσα-στόχο βάσει της καθιερωμένης μεταγραφής των ονομάτων τους η οποία είναι ευρέως διαδεδομένη:

Université Harvard → Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ

Massachusetts Institute of Technology → Ινστιτούτο Τεχνολογίας της Μασαχουσέτης

Université de Nanterre → Πανεπιστήμιο της Ναντέρ

Μεγαλύτερο πρόβλημα αποτέλεσε η απόδοση ονομάτων ινστιτούτων και οργανισμών:

Όσον αφορά τους οργανισμούς που παρέχουν ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα, σαν λέξεις συνήθως δεν έχουν κάποια καθιερωμένη μεταγραφή. Επίσης συχνά δεν έχουν κάποιο νοηματικό επίπεδο (π.χ. Coursera, EdX), όμως ακόμα και αν έχουν, η όποια μετάφρασή τους (θα μπορούσαν να αποδοθούν ποικιλοτρόπως) δε συμβάλει στο να βγει κάποιο νόημα και εν τέλει δεν προσφέρει κάποια πληροφορία στον αναγνώστη (π.χ. πλατφόρμα FutureLearn > Η μάθηση του μέλλοντος). Με αυτό το σκεπτικό επιλέχθηκε να μη γίνει απλογράφηση ή κατά λέξη μετάφραση στα ονόματα αυτά. Αντιθέτως, επειδή η πρωτότυπη γραφή τους παρέχει τη δυνατότητα στον αναγνώστη να αναζητήσει πληροφορίες σχετικά με τη δράση τους και τα ΜΟΟCS που παρέχουν, διατηρήθηκε αυτή στο μετάφρασμα, αποδίδοντας το νόημα στα ελληνικά, όπου αυτό υπήρχε και στο πρωτότυπο κείμενο ("FUN, ακρωνύμιο της φράσης France Université Numérique (Γαλλία Ψηφιακό Πανεπιστήμιο").

Σε περιπτώσεις οργανισμών και Ινστιτούτων τα οποία είναι λίγο ή και καθόλου γνωστά, λ.χ. στην περίπτωση της φράσης "...auprès de l'AUF dans la conception...", στο πρωτότυπο κείμενο απλά αναφερόταν ένα ακρωνύμιο χωρίς να συνοδεύεται από καμία επεξήγηση. Για την επίλυση αυτού του προβλήματος έγινε αναζήτηση σε όλο το κείμενο-πηγή ώσπου να βρεθεί η γαλλική φράση στην οποία αντιστοιχεί το ακρωνύμιο, και κατόπιν περαιτέρω έρευνα στο διαδίκτυο μέχρι να βρεθεί καθιερωμένη μεταγραφή και να παρατεθεί αυτούσια ως επεξήγηση στο μετάφρασμα με το πρωτότυπο ακρωνύμιο εντός παρένθεσης (Ενωση Γαλλόφωνων Πανεπιστημίων (AUF).

Της ίδιας διαχείρισης έτυχε και το ακρωνύμιο SoFT, αν και η εύρεση του νοήματος και της καθιερωμένης μεταγραφής ήταν πιο εύκολη (Société française de traductologie: Γαλλική Εταιρεία Μεταφραστικών Σπουδών).

Η διαδικασία αυτή ακολουθήθηκε γιατί προφανώς ο αναγνώστης του μεταφράσματος θα δυσκολευόταν πολύ να βγάλει νόημα εάν διάβαζε π.χ. τη φράση: «έχω την ιδιότητα της εκπαιδευτριας εκπαιδευτών από την AUF», χωρίς περαιτέρω επεξήγηση.

Αντιθέτως, για την οργάνωση «Institut du Tout Monde» (ITM), για την οποία δεν βρέθηκε καθιερωμένη μεταγραφή και η απλογραφία δεν θα έβγαζε κάποιο νόημα, επέλεξα να μεταφερθεί αυτολεξεί η πρωτότυπη φράση μαζί με κατά λέξη μετάφραση εντός παρένθεσης (Ινστιτούτο του όλου κόσμου), τύπου επεξήγησης. Έτσι, παρέχεται στον αναγνώστη η επιλογή να γνωρίσει το πρωτότυπο όνομα του ινστιτούτου για το οποίο μιλάει το

κείμενο (και η δυνατότητα να αναζητήσει περαιτέρω πληροφορίες), μαζί με το τι σημαίνει το όνομα αυτού στην Ελληνική γλώσσα.

Αλλά ακρωνύμια που έθεσαν πρόβλημα στη μετάφραση τους ήταν οι γαλλικές μεταφράσεις του ακρωνυμίου ΜΟΟC: AMOR, COOPT, CLOM. Σε αυτές τις περιπτώσεις στο μετάφρασμα χρησιμοποιήθηκε αυτούσιο το γαλλικό ακρωνύμιο, ακολουθούμενο από ολόκληρη τη γαλλική φράση που αντιπροσωπεύει και ελληνική μετάφραση εντός παρένθεσης.

Π.χ. «AMOR, ακρωνύμιο της φράσης Apprentissage Massivement Ouvert en Réseau (Μάθηση Μαζικά Ανοικτή στο Διαδίκτυο)»

Η λύση αυτή επιλέχθηκε διότι λ.χ. στο παραπάνω παράδειγμα το αντίστοιχο ακρωνύμιο ΜΜΑΔ της ελληνικής μετάφρασης (Μάθηση Μαζικά Ανοικτή στο Διαδίκτυο), δεν θα είχε κάποια συσχέτιση με τη λέξη AMOR, η οποία έχει και από μόνη της κάποιο νοηματικό επίπεδο. Επίσης, όπως έχει εξηγηθεί σε προηγούμενο σημείο του κειμένου, στην ελληνική γλώσσα, το δάνειο ΜΟΟCS έχει επικρατήσει ως καθιερωμένη απόδοση του όρου Μαζικά Ανοικτά Διαδικτυακά Μαθήματα, και έχει επιλεγεί να χρησιμοποιηθεί και στο παρόν κείμενο για να αποδόσει την έννοια.

Συνοψίζοντας, παρατηρούμε ότι δεν υπήρξε ενιαία διαχείριση στη μετάφραση ονομάτων, πόλεων και ακρωνυμίων, όχι λόγω τυχαίας επιλογής μεταφραστικών λύσεων, αλλά διότι ο μεταφραστής έκρινε ότι μια όμοια αντιμετώπιση διαφορετικής ουσιαστικά φύσεως προβλημάτων, δεν θα απέδιδε ένα λειτουργικό μετάφρασμα.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ (ΒΑΣΕΙ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΑΦΙΞΕΩΣ)

Σύμφωνα με τους Παπασπύρο, Κρασαδάκη, Σελλά-Μάζη, ο αξιολογητής καλείται να εντοπίσει μεταφραστικά σφάλματα στη μεταφραστική διαδικασία (2001,σ.291). Επίσης αναφέρουν πως «Η αξιολόγηση του μεταφραστικού αποτελέσματος αποτελεί πολυδιάστατη διεργασία και συνδέεται με τη μεταφραστική διαδικασία» (2001,σ.291), ενώ διερωτώμενοι «σε ποιο επίπεδο μεταφράζουμε και τί, κατ'επέκταση, αξιολογούμε;» απαντούν ότι «δεδομένου του επικοινωνιακού χαρακτήρα της μετάφρασης, η μεταφραστική ενότητα ταυτίζεται με τη νοηματική ενότητα ενώ δεν υφίσταται ενιαία αντίληψη όσον αφορά το εύρος της» (2001,σ.295). Συνεπώς, όταν ο μεταφραστής είναι και αξιολογητής η δεδομένη υποκειμενικότητα αυξάνεται, καθώς κάποιος καλείται να αξιολογήσει ένα δικό του μετάφρασμα, στο οποίο έχει αφιερώσει προσωπικό χρόνο και κόπο και για το οποίο, εφόσον το έχει δημιουργήσει, προφανώς πιστεύει ότι δεδομένων των συνθηκών είναι μια άρτια και προσεγμένη δουλειά.

Εάν αποδεχθούμε και τη λογική αρχή ότι στην αξιολόγηση του μεταφράσματος, ο βαθμός μεταφραστικής δυσκολίας εξαρτάται και από το γλωσσικό επίπεδο του κειμένου-πηγή (Παπασπύρος, Κρασαδάκη, Σελλά-Μάζη, 2001, σ.291), το κείμενο που επιλέχθηκε μπορεί να χαρακτηριστεί ως μέτριας δυσκολίας, εννοώντας πως για έναν αναγνώστη ο οποίος έχει καλή γνώση της γαλλικής γλώσσας, η κατανόηση του κειμένου δεν θα είναι ιδιαίτερα εύκολη, δεν θα παρουσιάσει όμως και ιδιαίτερες προκλήσεις.

Λαμβάνοντας υπόψη τις παραπάνω αρχές, θεωρώ ότι το μετάφρασμα της παρούσας εργασίας αποδίδει πιστά το νόημα του πρωτότυπου κειμένου, χωρίς παραλείψεις και χωρίς να εντοπίζεται κάποια σημαντική παρανόηση ή συγχυση. Αυτό συνεπάγεται ότι ο μεταφραστής έχει μελετήσει και κατανοήσει το κείμενο-πηγή, και σε κυριολεκτικό επίπεδο, αλλά και ως προς το πολιτισμικό υπόβαθρο του.

Η ροή του λόγου στο μετάφρασμα είναι φυσική, χωρίς εντοπισμένα γραμματικά ή συντακτικά λάθη. Σε κάθε περίπτωση, η φυσικότητα του λόγου στη γλώσσα-στόχο ήταν και παράγοντας που επηρέασε την επιλογή λύσεων σε μεταφραστικά προβλήματα. Ο σκοπός ήταν η εύκολη κατανόηση του μεταφράσματος από το κοινό στο οποίο απευθύνεται, όσον αφορά τόσο το νοηματικό επίπεδο όσο και τις πολιτισμικές έννοιες (nuances) και αναφορές του πρωτότυπου.

Αναφορικά με ονόματα ανθρώπων, πόλεων και πολιτισμικά σημεία αναφοράς, η διαχείρισή τους έγινε κατόπιν μελέτης, συστηματικά και με τρόπο τέτοιο ώστε να γίνονται κατανοητά όσο το δυνατόν πιο εύκολα από τους αναγνώστες. Δεν τηρήθηκε στην έκταση του κειμένου, μία ενιαία στρατηγική στην απόδοσή τους, αλλά όπως εξηγείται στο κομμάτι αιτιολόγησης λύσεων μεταφραστικών προβλημάτων, τα προβλήματα που εθετε η μετάφραση διαφορετικών ειδών ονομάτων δεν ήταν κοινής φύσεως, συνεπώς μια ενιαία τεχνική πιθανώς να έκανε το μετάφρασμα δυσνόητο σε διάφορα σημεία του.

Η μορφοποίηση του πρωτότυπου διατηρήθηκε, κατά το δυνατόν, και στο μετάφρασμα, για να είναι όσο γίνεται παρόμοια στη μορφή.

Κατά τη μεταφραστική διαδικασία έχει γίνει προσπάθεια ορθής χρήσης λεξικών και άλλων μεταφραστικών εργαλείων, όπως το διαδίκτυο (Παπασπύρος, Κρασαδάκη, Σελλά-Μάζη, 2001, σ.300), και σε κάθε περίπτωση το πρωτότυπο μεταφράστηκε κατόπιν ενδελεχούς μελέτης και έρευνας.

Πάντως, καθώς μια αξιολόγηση οφείλει να υποδεικνύει και μειονεκτήματα κειμένου, δεν είναι ξεκάθαρο ότι ο μεταφραστής κατάφερε να αποδόσει το κείμενο σαν να έχει αυτό γραφτεί εξ'αρχής στη γλώσσα-στόχο. Επίσης σε αρκετές περιπτώσεις δεν έχει γίνει επιλογή μιας κατά λέξη μετάφρασης, ακόμα και αν το μετάφρασμα θα ήταν κατανοητό. Αντιθέτως, έχει γίνει προσπάθεια απόδοσης του νοήματος με τρόπο που ο μεταφραστής έκρινε πως θα αποδιδόταν πιο ευκρινώς και με μεγαλύτερη φυσικότητα το νόημα του πρωτότυπου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Πρωτότυπο Κείμενο

ELBAKARY, R. H. (2021). LES MOOCS: un véritable tsunami dans l'enseignement et l'apprentissage de la traduction. 216-135 ,(17)17 ,بحوث في تدريس اللغات, Διαθέσιμο στο: https://ssl.journals.ekb.eg/article_200605.html

Βιβλιογραφικές πηγές

Τζιογκίδου, Φ. Κ. (2021). *Σχολιασμένη μετάφραση (EN-EL): Απόσπασμα από το άρθρο «Creating wealth through debt» του Michael Hudson* (No. GRI-2021-29851). Aristotle University of Thessaloniki. <https://doi.org/10.26262/heal.auth.ir.327840>

Γραμμενίδης, Σ., Δημητρούλια, Ξ., Κουρδής, Ε., Λουπάκη, Ε., Φλώρος, Γ., (2015). Διεπιστημονικές προσεγγίσεις της μετάφρασης. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/3901>.

Παπασπύρος, Δ., Κρασάδακη, Θ.-Ε., Σελλά-Μάζη, Ε., (2001). Μέθοδοι αξιολόγησης και προοπτικές της διδακτικής της μετάφρασης. Αθήνα: ΕΛΕΤΟ – 3^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία». Διαθέσιμο στο: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwihzZCv-YGCAXVJ3AIHHSCABjUQFnoECAEQAAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.eleto.gr%2Fdownload%2FConferences%2F3rd%2520Conference%2F3rd_27-Papaspyros-Krasadaki-Sella-Paper_V02.pdf&usq=AOvVaw0VVrvnMoZmS7VyaAhju7jb&opi=89978449

Baker, M. (1992). In other words. London: Routledge

Vinay, J.-P. & Darbelnet, J. (1958). Stylistique comparée du français et de l'anglais. Méthode de traduction. Paris : Didier

House, J. (1997). *Translation quality assessment: A model revisited*. Gunter Narr Verlag. Available at: <https://books.google.gr/books?id=D16aYuTCBJOC&lpg=PR7&ots=4YX2QZ3Qm5&dq=translation%20evaluation&lr&hl=el&pg=PA2#v=onepage&q=translation%20evaluation&f=false>

Nababan.et.al. (2019). An analysis of translation technique and translation quality in poem book entitled love and misadventure. Indonesian Journal of English Language Teaching and Applied Linguistics Vol. 3(2). Available at: <https://ijeltal.org/index.php/ijeltal/article/view/215/pdf>

Άλλες Ηλεκτρονικές Πηγές

<https://www.auth.gr/conferences/23275/>

<https://publications.europa.eu/code/el/el-4100500el.htm>

http://konstantinos-paleologos.blogspot.com/2017/02/blog-post_28.html